

NEKALAN LASTENTALO

Rakennushistorian selvitys 2018

Eija Teivas, Sari Ala-Uotila, Ivelina Mechkarova

SITOWISE

Sisältö	2
Perustiedot	3
Johdanto	4
Rakennuspaikan historia	5
Kaavoitus	8
Rakennushistoria	10
Paikallinen ja maanlaajuinen konteksti	10
Arkkitehdit	11
Rakennuksen vaiheet	12
Keskeiset muutokset	15
Muutoskaaviot	16
Nykytila	20
Piha	20
Rakennus	21
Rakenne, rakennusosat	29
Talotekniikka	29
Pintamateriaalit	30
Rakennus osana ympäristöä	31
Aikaisemmat selvitykset	33
Arviointi ja ominaispiirteet	34
Säilyneisyys	34
Toimenpidesuositukset	34
Lähdeluettelo	35
Liitteet	36
Alkuperäiset pääpiirustukset	

Ylhäällä: 2015, Ortokuva kohteen alueesta. Kohteen tontti merkitty punaisella.
Lähde: Tampereen karttapalvelu, <https://kartat.tampere.fi/oskari>

Otsikkosivulla: Ilmakuva tontista
Lähde: Bing Maps, <https://www.bing.com/maps>

Kohde

Nekalan lastentalo, Riihitie 10, 33800 Tampere
Kortteli ja tontti 837-124-0578-0001

Suunnittelija

Mikael Nordenswan Bertel Strömmerin johdolla, 1947-1951. Rakennuslupa on myönnetty heinäkuussa 1951.

Alkuperäinen käyttötarkoitus

Lastenseimi, lastentarha sekä neuvola ja työntekijöiden asuntoja.

Muut käyttötarkoitukset

Lastentarhan siipi: Päivähoitolain myötä nimi muuttui päiväkodiksi 1973.

Asuntosiipi: Hatanpään lastenkoti muutti asuntosiipeen 1960-luvulla, kun asuntoja ei enää tarvittu henkilökunnalle. Lastenkodin jälkeen tiloissa toimi ammattioppilaskoti 1990-luvun alkuun asti.

Lastenneuvolan tilalle tuli työterveysasema vuonna 1976 ja myöhemmin aikuisneuvola. Nykyisin asuntosiiressä toimii kotipalvelun toimipiste ja kaksi ylintä kerrosta on muutettu tukiasunnoiksi.

Omistus ja hallinta

Tampereen kaupunki.

Laajuustiedot

Kerrosala 1109 m², tilavuus 6200 m³ (Tampereen karttapalvelusta).

Asemakaava

Asemakaava No 0090/ 10.6.1948.

Suojelutilanne

Rakennusta ei ole suojeltu. Kohde kuuluu valtakunnallisesti arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön Viinikka-Nekala pientaloalue.

Merkittävimmät muutokset

1993, Julkisivu- ja tilamuutos, päiväkot

1993, Käyttötarkoitus- ja tilamuutos asuinsiipi

2014, Ilmanvaihdon peruskorjaus ja muutos koneelliseksi

Selvityksen tarkoitus

Selvitys tehdään osana perusselvityksiä asemakaavan muutosta varten asemakaavoituksen edellyttämällä tarkkuudella. Kuokkamaantien varteen rakennetaan Mustanmetsän päiväkot ja neuvola, ja Nekalan päiväkodin toiminta lakkaa. Tontti ja kiinteistö aiotaan kehittää kaavalla uuteen käyttötarkoitukseen.

Selvitys tehtiin soveltamalla Talon tarinat –opasta tarvittavilta osin.

Raportti sisältää alueen ja kiinteistön historian ja kehitysvaiheet, nykytilanteen toteamisen ja analyysin sekä arvojen ja säilyneisyyden määrittelyt ja toimenpidesuosituksen. Toimeksiannossa edellytettiin myös pohtimista soveltumista tuleviin eri käyttömahdollisuuksiin, soveltuvuuden perustelemista sekä kannanottoa rakennuksen kokonaan tai osittain purkamiseen.

Työvaiheet

Selvitystä varten kerättiin aihetta koskevat kirjallisuuslähteet rakennussuunnittelusta ja päiväkodeista yleensä. Arkistolähteinä olivat Tampereen rakennusvalvonnan arkisto, Museokeskuksen Vapriikki arkisto, Arkkitehtuurimuseo, Tampereen kaupunginarkisto ja Nekalan lastentalon arkisto.

Kenttätyöt tehtiin elokuussa 2018 ja raportti laadittiin syyskuussa. Rakennus inventoitiin valokuvaamalla sisätilat ja ulkopuoli. Asunnoissa ei päästy käymään sisällä.

Selvityksen laativat Sitowise Oy:ssä arkkitehti Eija Teivas ja tekniikan kandidaatti, arkkitehti Sari Ala-Uotila. Avustajana toimi arkkitehti Ivelina Mechkarova. Nykytilan valokuvat ovat Sari Ala-Uotilan ottamia. Kiitämme tilaajaa ja kaikkia meitä auttaneita osapuolia ystävällisestä avusta.

Nekalan lastentalo on vuonna 1951 valmistunut, tiilirunkoinen rakennus. Kaksikerroksisessa siivessä oli aluksi lastentarha ja seimi pienille lapsille, ja kolmikerroksisessa asunto-osassa lasten- ja äitiysneuvola, lastentarhan keittiö sekä henkilökunnan asunnot. Rakennuksessa toimii nykyisin päiväkotia ja kotipalvelun tilat, ja entiset henkilökunnan asunnot ovat tukiasuntoina. Käyttöä on hankaloittanut päiväkodin kellarikerroksessa todettu sisäilmaongelma, ja kellarit on asetettu käyttökieltoon.

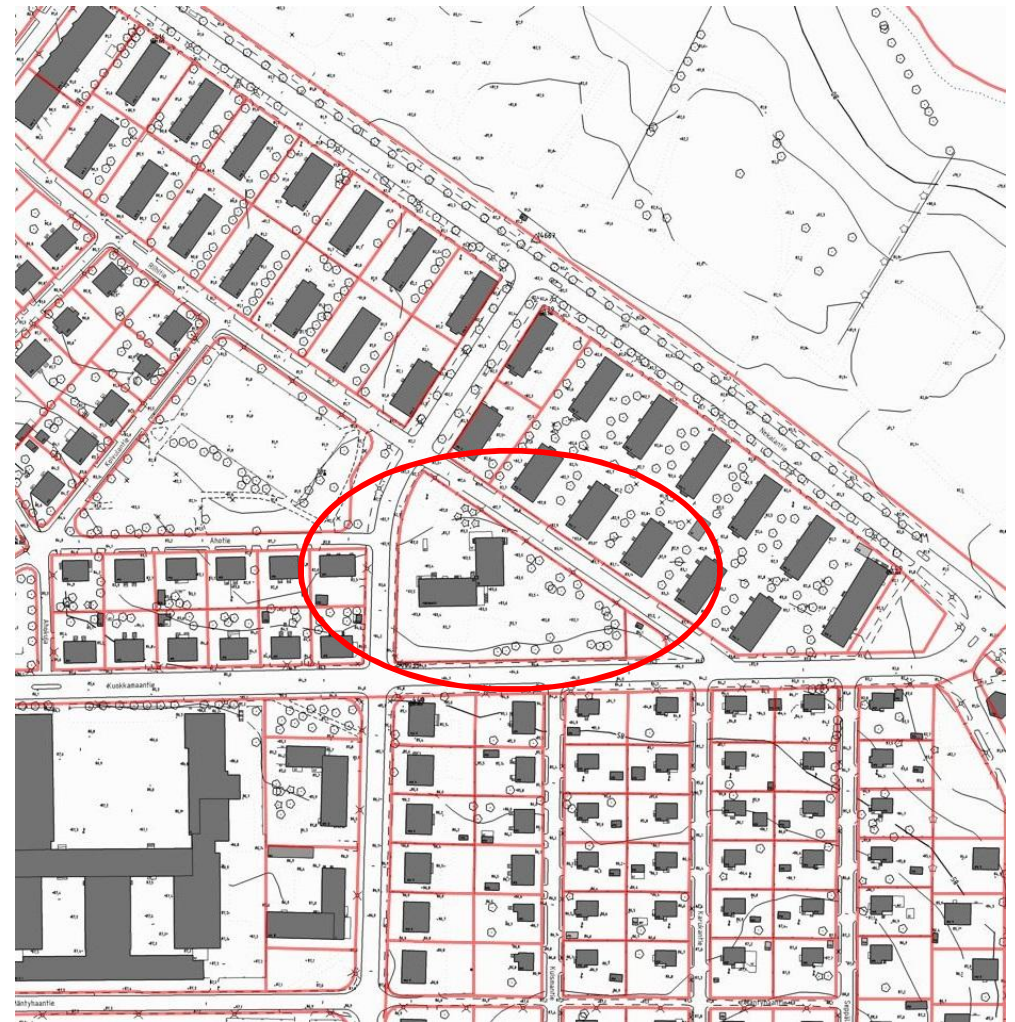
Lastentalon lastenkodin tiloille suunniteltiin uutta käyttöä jo vuonna 1990. Tehtävää varten asetettiin työryhmä 1989, sillä edessä oli suuri saneeraus, ja toiminnan jatkumisesta oli päätettävä samassa yhteydessä. Entiset henkilökunnan asunnot olivat lastenkodin käytössä. Työryhmä esitti perhehoitokeskusta, ja myös pakolaisasunnot olivat esillä. Korjauksessa asuntola muutettiin pieniksi tukiasunnoiksi.

Rakennuksen ja tontin uudelleenkäyttö tuli ajankohtaiseksi, kun kaupunki päätti rakentaa Kuokkamaantien varteen Mustanmetsän päiväkodin. Hankesuunnitelma hyväksyttiin jatkotyön pohjaksi tammikuussa 2018. Rakennuksen valmistuessa 2020 Nekalan päiväkotia lakkautetaan ja toiminta siirretään Mustanmetsän päiväkotiin.

Tampereen kaupungin Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka -palveluryhmä tilasi rakennushistoriallisen selvityksen kesällä 2018 asemakaavamuutosta varten. Selvitykseen tuli liittää pohdinta mahdollisista uusista käyttötarkoituksista niin tontille kuin rakennuksellekin.

Tilaaajan yhteyshenkilönä oli hankearkkitehti Kirsti Hankela. Tilaaajan kanssa pidettiin työn aikana yksi palaveri.

Raporttiin tehtiin tarkistuksia 15.10.2018

Kantakarttaote

Lähde: Tampereen karttapalvelu, <https://kartat.tampere.fi/oskari> (18.09.2018)

Rakennuspaikan historia

Vasemmalla: 1939, Ote Tampereen asemakartasta Tampere lbt* 7/- -
Lähde: Kansallisarkisto, Vakka-arkistotietokanta.
Tampereen kartat, kaupunkikartat

Alla: 1912, Ote kartasta Tampere XIX-XX 24-25.
Lähde: Kansallisarkisto, Vakka-arkistotietokanta.
Maanmittaushallitus, maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto, Senaatin kartasto.

Oikealla alla: 1946, Ortoilmakuva
Lähde: Tampereen karttapalvelu,
<https://kartat.tampere.fi/oskari>
Asuinalueet on jo rakennettu, ja Nekalan tilan rakennukset ovat rantavyöhykkeellä lastentalolle varatun korttelin koillispuolella.

- 1) Maasilta 1997, s. 7
- 2) Hinnerichsen 2017, s. 6
- 3) Kanerva 1967, s. 453
- 4) Kertomus Tampereen kaupungin kunnallishallinnosta 1944 II, s. 18
- 5) Kertomus Tampereen kaupungin kunnallishallinnosta 1945 II, s. 20
- 6) Kertomus Tampereen kaupungin kunnallishallinnosta 1946 II, s. 21 ja Kertomus Tampereen kaupungin kunnallishallinnosta 1948 I, s. 181-183

Vanhimmat tiedot alueesta ovat lähes 500 vuoden takaa. Nekala on kuulunut Messukylän pitäjän Otavalan kylään, jossa oli vuonna 1560 kolme tilaa: Otava, Nekala ja Viinikka. Näiden länsipuolella olevat maat omisti 1690-luvulla perustettu Hatanpään kartano. (1.)

Isojaon aikaan 1783 Nekalan tilan rakennukset sijaitsivat suuriin piirtein nykyisen Lastentalon kohdalla, josta kulki suora tielinja länteen Hatanpään kartanoon ja toinen pohjois-eteläsuunnassa Iidesjärven rannasta alkaen. Rakennusten ympärillä oli pieniä peltotilkkuja ja rannassa yhtenäinen niitty- ja rantapeltovyöhyke.(2)

Kartano osti vuosikymmenten kuluessa useita perintötiloja, mm. Nekalan, ja kartanon pehtori asui Nekalan tilan päärakennuksessa vielä 1900-luvun alussa. Tuolloin Senaatin kartassa Nekala on merkitty torpaksi, joka sijaitsi lähempänä rantaa kuin isojaon aikaan. Tampereen kaupunki osti vaikeuksiin joutuneelta Idmanin suvulta Hatanpään kartanon omistuksessa olevat maat 1913. Kauppa tuli voimaan vasta 1920, sillä Messukylään kuulunut Hatanpää piti siirtää senaatin päätöksellä hallinnollisesti, oikeudellisesti ja kirkollisesti Tampereen kaupunkiin. Kirkollinen liitos tehtiin jo 1918. Kartanolle kuuluivat itse Hatanpään säteriratsutilan lisäksi mm. Spinnin, Nekalan, Väinölän, Uotilan, Finnin, Lakalaivan, Pekan, Lusan ja Pylsylvän tilat. (3. Kauppa helpotti asuinalueiden kaavoittamista nopeasti kasvavalle teollisuuskaupungille. Nekalan tilan viljely jatkui vielä Tampereen kaupungin omistuksessaakin.

Viinikka ja Nekala on rakennettu alusta asti suunnitelmallisesti. Viinikan alueelta osoitettiin ensimmäiset maapalstat v. 1914 työväestön vuokratonteiksi. Rakentaminen pääsi vauhtiin 1920-luvulla, ja länsiosa alueesta Nekalan koulu mukaan luettuna oli rakennettu 1930-luvun loppuun mennessä. Nekalaan vahvistettiin asemakaava 9.1.1939. Siinä korttelista 578 oli osoitettu tontti yleiselle rakennukselle, joka olisi Jokipohjantien suuntainen. Kortteli ympäristöineen oli tasaista peltomaata.

Nekalantien varteen suunniteltiin rakennettavaksi puolikunnallisia asuntoja talvisodan jälkeistä asutuspulaa helpottamaan. Jatkosodan vuoksi toteutus siirtyi sotien jälkeen vuosiin 1946-47. Saman kohtalon koki lastentalo: jo vuonna 1941 Tampereen Aseveliyhdistys esitti lastensuojelulautakunnalle lastentalon rakentamista, minkä lautakunta esitti edelleen kaupunginhallitukselle 14.3.1941.(4. Lautakunta esitti kaupunginhallitukselle syyskuun 1944 lopussa, että lastensuojelulaitosten tarve otettaisiin huomioon uusissa rakennussuunnitelmissa. Kaupunginhallitus päätti olla luovuttamatta Nekalan kaupunginosan korttelia 578 muihin tarkoituksiin, ennen kuin suunnitelma kaupungin eri alueille tarvittavista lastensuojelu-, terveydenhuolto- ja kirjastorakennuksista valmistuisi.

Vuonna 1945 kaupunginhallitus hyväksyi periaatteen, että kunkin kaupunginosan lastentarha ja -seimi, kirjasto ja lukusali sekä äitiys- ja lastenneuvola sijoitetaan, mikäli mahdollista, samaan rakennukseen. (5. Seuraavan vuoden elokuussa yleisten töiden lautakunta sai tehtäväksi suunnitella lastentalo Nekalaan aikaisemmin hyväksytyjä periaatteita noudattaen. Kaupungin rakennustoimiston arkkitehtiosastolla laadittiin kolme vaihtoehtoista suunnitelmaa, joista valittiin toteutettavaksi vaihtoehto nro 3 vuonna 1948. Seimessä oli paikat 30 lapselle ja tarhassa 90 lapselle. (6.

Vuonna 1946 asuinalueet oli jo rakennettu lähes valmiiksi. Nekalan tilan rakennukset olivat rantavyöhykkeellä lastentalolle varatun korttelin koillispuolella.

1950-luvun viistokuvassa Nekalan lastentalon rakennus näkyy vaaleana ja ympäristöään korkeampana kolmiomaisen alueen päässä. Siirtolapuutarha näkyy viistokuvan oikeassa reunassa. Vuoden 1956 ilmakuvasa uusi esikaupunkialue on rakennettu. Lastentalon pihamaa erottuu selkeänä kahluuallattainen. Koko miljö on vielä uutuuttaan täysin puuton. Mustametsä on selkeärajainen ja nimensä mukaisesti tumma, tiheähköä havupuustoa kasvava alue.

Oikealla yllä: 1946, Ortoilmakuva

Lähde: Tampereen karttapalvelu, <https://kartat.tampere.fi/oskari>.

Oikealla alla: 1956, Ortoilmakuva

Lähde: Tampereen karttapalvelu, <https://kartat.tampere.fi/oskari>

Alla: 1951-54, Ilmakuva Nekalaan etelän suunnasta.

Lähde: Tampereen kaupunginarkisto, Siiri-tietokanta. Kuvaaja Matti Poutvaara.

Tontti suunniteltiin ja alkuvuosikymmeninä myös toteutettiin funktionalismin ihanteiden mukaan: Rakennus sijaitsi tontin keskellä, piha oli avoin, valtaosin nurmikolla istutettu, ja hiekkapäälysteiset ja liuskekivillä laatoitetut alueet oli sijoitettu vapaamuotoisesti. Aidat olivat verkkoaitoja, joista oli vapaa näkyvyys asuinalueille. Pihasuunnitelma ja taideteokset hankittiin Norrköpingin lahjoitusrahoilla.

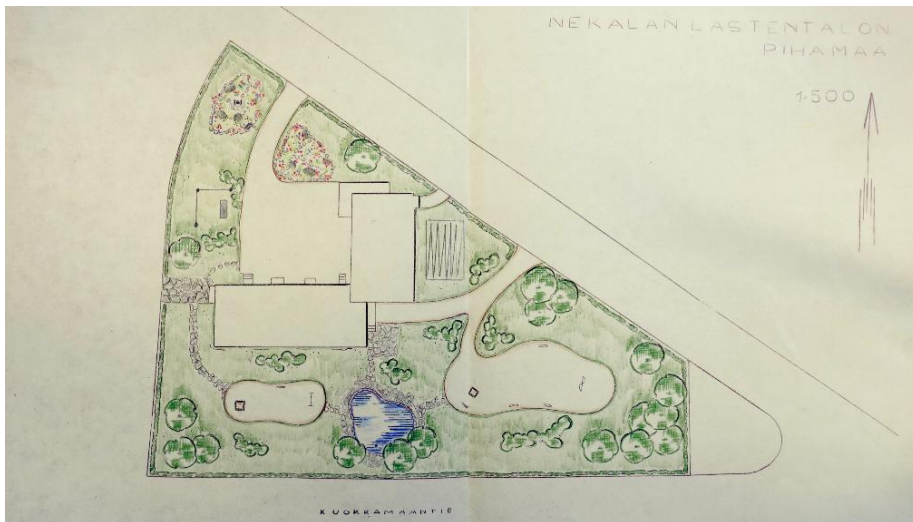
Näennäisestä rajattomuudesta huolimatta ns. ympärysiha oli jaoteltu eri toimintoihin. Tarhan lasten oleskelualue oli rakennuksen kaakkoispuolella, jonne paistoi aurinko aamulla ja päivällä. Pienille seimen lapsille oli alue lastentarhasiiven eteläpuolella. Pihojen välissä oli Lastentalon ylpeys, liuskekivillä ympäröity, vapaamuotoinen kahluuallas. Puutarhuri ei suostunut jakamaan pihoja aidalla, mikä oli täysin vallitsevan suunnitteluideologian mukaista. (7. Leikkivälineitä oli aluksi vähän; hiekkalaatikko, penkkejä ja keinu. Asuntopihalla oli suuri pyykinkuivausteline. Luoteissivun huoltopihan kautta kuljettiin neuvolaan ja tuotiin elintarvikkeet keittiöön. Huoltopihan puolella Riihitien kulmassa oli alusta asti lipputanko.

Vuosien varrella pihaan on hankittu lisää välineitä ja rakennettu pari leikkikatosta ja säleaitoja. Asuntopiha on erotettu puisella aidalla päiväkodin pihasta. Varsinkin etelän puolelta puusto on kasvanut, ja pihasta on tullut varjoisa. Nurmikon määrä on vähentynyt selvästi. Muuten tontilla on ollut melko vähän muutoksia.

Vuonna 1954 kahluualtaaseen hankittiin Norrköpingin lahjoitusrahaston varoilla kuvanveistäjä Sisko Petäjän suunnittelema pronssinen suihkulähdeveistos "Leikkivät kalat". Allas houkutteli lapsia niin paljon, että sitä alettiin pitää turvallisuusriskinä. Lisäksi altaaseen kertyi puiden lehtiä, roskaa ja hiekkaa ja joskus hukkuneita hiiriä ja siilejä. Lopuksi ympärille istutettujen pajupuiden juuret rikkoivat putkiston, mikä aiheutti pihan tulvimista. Allas täytettiin hiekalla ja veistos toimi leikkivälineenä, kunnes sen kiinnitys petti ja kalat siirrettiin kaupungin varastoon. Päiväkodin johtaja Anne Liimola otti 1990-luvun alussa tavoitteekseen palauttaa kalaveistos päiväkodin pihaan. Laman aikana toimenpide vaati myös erillisen rahoituksen hankkimisen. Vuonna 1992 veistos pultattiin kiinni suureen, maahan upotettuun kiveen ja paljastettiin juhlavasti toistamiseen. 8)

Yllä: 1951, Nekalan lastentalon pihasuunnitelma.
Lähde: Tampereen kaupunginarkisto.

7) Maasilta 1997, s. 39
8) Haastattelu: Iiris Lehmuskenttä 25.9.2018

Ylhäällä: 1953, Nekalan lastentalo ja piha keväällä. Tuntematon valokuvaaja
Lähde: Päiväkodin oma arkisto

Alla: 1954, Suihkulähde "Leikkivät kalat". Kuvaaja: Reino Branthin
Lähde: Tampereen museot.

Asemakaava

Suunnittelun alussa havaittiin, että Lastentalo tarvitsi suuremman alueen kuin mitä vuonna 1939 laadittuun asemakaavaan oli varattu. Talolle tarvittiin lähes koko kortteli Kuokkamaantien, Riihitien ja Jokipohjantien rajoittamasta kolmiosta.

Asemakaavamuutos korttelin 578 osalta vahvistettiin 10.6.1948 ja on edelleen voimassa. Sen mukaan korttelin 578 tontti 1 on yleisen rakennuksen tontti. Muuntajalle jätettiin pieni alue aivan kolmion muotoisen korttelin itäkärkeen. Viemärointiin nähden ja muissa suhteissa alue jäi ennalleen. (7)

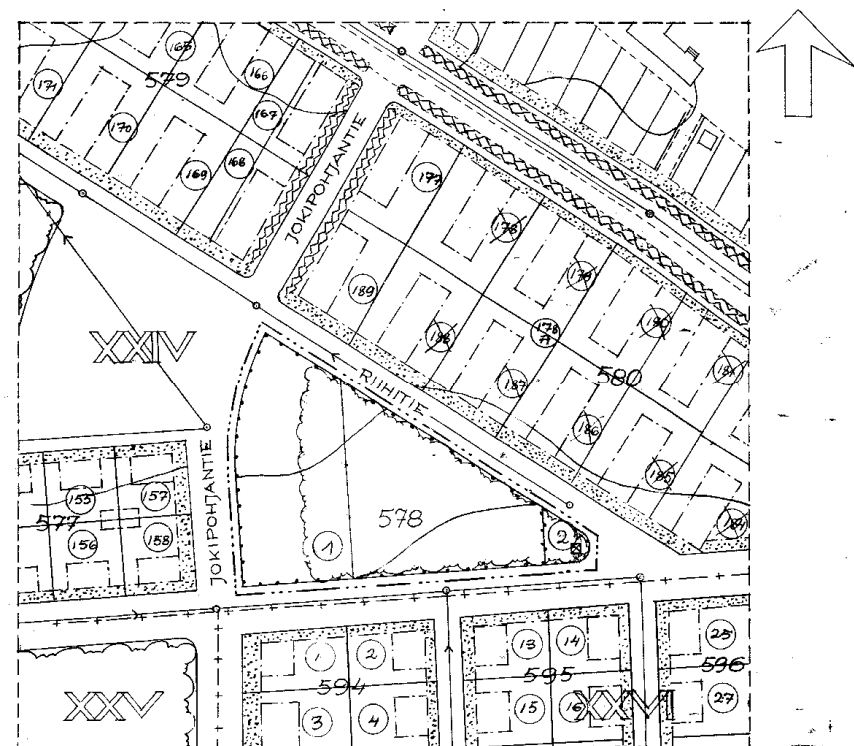
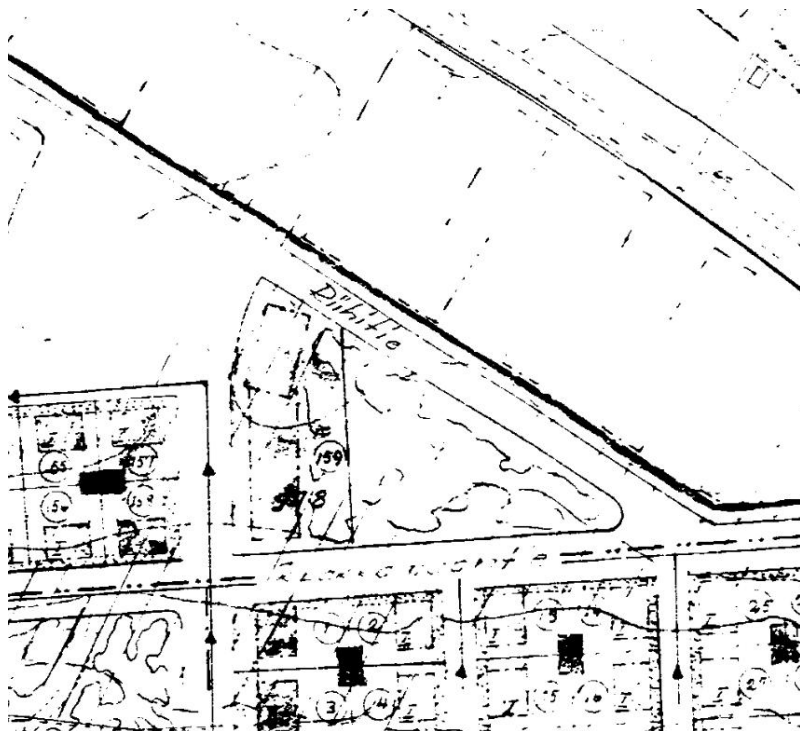
7) 16.02.1948, Korttelin No.578 24.kaupunginosassa asemakaavanmuutoksen selitys

Oikealla: 1948, Ote 24. Kaupunginosan korttelin 578 asemakaavasta no.0090, vahvistettu 10.6.1948
Lähde: Tampereen karttapalvelu, <https://kartat.tampere.fi/oskari>

Alla: 1939, Ote Tampereen XXIV, XXV ja XXVI kaupunginosien eli Nekalan alueen asemakaavaehdotuksesta. Asemakaava on vahvistettu 9.1.1939.

MERKINTÖJEN SELITYS:

- 3 M. SEN RAJAN ULKOPUOLELLA KULKEVA VIIVA, JONKA SISÄPUOLISEN ALUEEN ASEMAKAAVALLE JA SIIHEN LIITTYVILLE ASEMAKAAVAMÄÄRÄYKSILLE ANOTAAN VAHVISTUSTA.
- KAUPUNGINOSAN RAJA
- KAUPUNGINOSAN NUMERO
- KORTTELIN NUMERO
- TONTTINUMERO
- POISTETTAVA TONTTIRAJA.
- POISTETTAVA PUISTON MERKINTÄ.
- YLEISEN RAKENNUKSEN TONTTI
- VIEMÄRI
- ASEMAKAAVAMÄÄRÄYKSET:**
- YLEISEN RAKENNUKSEN LIKIMÄÄRÄINEN RAKENNUSALA.

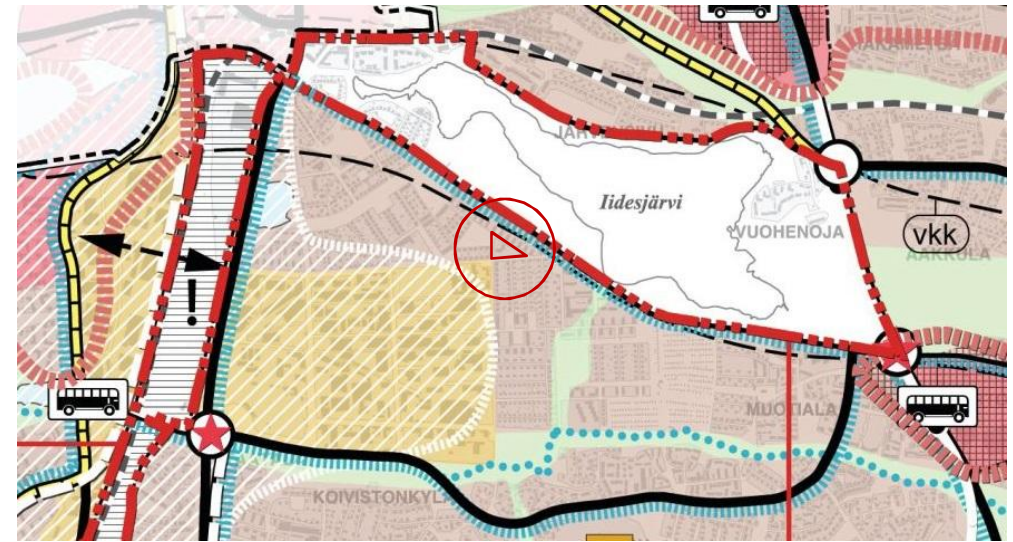
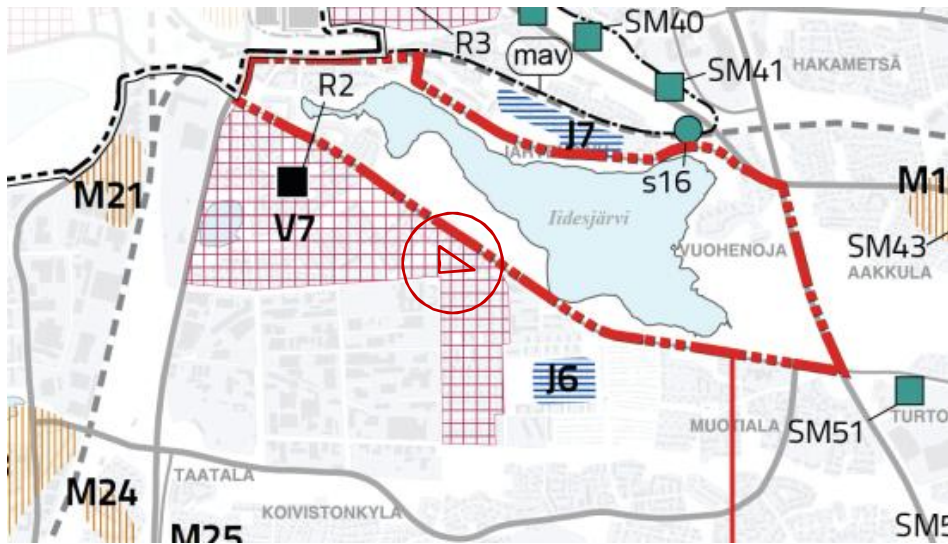

Yleiskaava

Asemakaavaa muutettaessa on otettava huomioon vasta voimaan tullut oikeusvaikutuksellinen yleiskaava. Tampereen yleiskaava 2040 määrättiin osittain voimaan kaupunginhallituksen päätöksellä 17.9.2018. Voimaantulokuuutus annettiin 20.9.2018. Nekalan lastentalo sijaitsee V7-merkityllä alueella, joka on valtakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö.

Vasemmalla: Yleiskaava 2040, ote kartasta 3, Kulttuuriperintö
Oikealla: Yleiskaava 2040, ote kartasta 1, Yhdyskuntarakenne

Lähde: Tampereen kaupungin kaavoitusyksikkö, <https://www.tampere.fi>

Ruuturasterimerkinän selite: Valtakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö tai kohde (V1-8).
Alueella tapahtuva kehittäminen on sovittava arvokkaan kulttuuriympäristön vaatimuksiin. Kohteiden indeksointi viittaa kaavaselvityksen liitteessä olevaan luetteloon.

Viinikka-Nekala pientaloalue

Viinikan ja Nekalan omakoti- ja pienkerrostaloalueet ovat 1900-luvun alkupuolen ja jälleenrakennuskauden korkeatasoisesti suunniteltuja, osittain kunnallisen asuntotuotannon turvin toteutettuja asuinalueita.

Viinikan pientaloalueen rakennuskanta muodostuu kadun varteen tiiviisti rakennetuista satulakattoisista yhden tai useamman perheen taloista ja kahdesta säilyneestä kunnallisesta rivitalosta. (Birger Federley 1919). Ainakin osa rakennuksista on rakennettu Lapin ja Viinikan kaupungin osiin rakennettavien työväenasuntojen suunnittelukilpailussa palkittujen ehdotusten mukaan. Toinen julkinen rakennus alueella on Nekalan koulu, jonka on suunnitellut kaupunginarkkitehti Bertel Strömmer 1932.

Alueen etelälaidalla olevaan 1930-luvun dekoratiivista klassismissa edustavaan, vaaleaksi rapattuun ja suorakaiteen muotoiseen Viinikan kirkkoon (arkkitehti Yrjö Vaskinen) liittyy pääsisäänkäynnin vieressä korkea kellotorni. Viinikan kirkko on ensimmäinen suomalainen kirkkorakennus, jossa saman katon alle yhdistettiin kirkkosali, seurakunnallinen työkeskus ja pappila.

Viinikan asemakaavaa laajennettiin jo 1923 Nekalaan. Aluetta laajennettiin edelleen 1927, 1935 ja 1939. Nekalan alueelle sijoitettiin talvisodan jälkeen Ruotsista saadun avun turvin rakennettuja taloja ns. Ruotsalaiskylä. Nekalan asevelikylän rakentamisesta vastasi Tampereen aseveliyhdistys. Talojen piirustukset tilattiin arkkitehti Alvar Aaltonelta ja A. Ahlström Oy:n Varkauden talotehdas valmisti rakennusten puuosat. Talkoovoimin rakennetun asevelikylän vihkiäisiä vietettiin 1943.

V7

	Asumisen alue		Eritasoliittymä
	Palvelujen ja työpaikkojen sekoittunut alue		Suuntaisliittymä
	Keskustatoimintojen alue		Uusi suuntaisliittymä
	Keskuspuistoverkosto		Kehitettävä liittymä
	Elinvoiman vyöhyke		Pysäkin välittömässä läheisyydessä tulee varautua pyöräpysäköintiin
	Etelän kasvusuunta		Rautatie
	Kasvun vyöhyke		Liikenteen yhteystarve
	Kehitettävä virkistyspainotteinen pyöräilyreitti		

Paikallinen ja maanlaajuinen konteksti

Saksassa syntyneen lastentarha-aatteen toi Suomeen Uno Cygnaeus. Ensimmäiset tarhat olivat kansakoulujen yhteyteen perustettuja pienten lasten kouluja. Kasvatukselliseen tarkoitukseen perustettuja lasten päivähoitopaikkoja ja hoitajien koulutusta on ollut Suomessa 1800-luvun lopulta alkaen, kun Helsinkiin perustettiin Ebeneserkoti 1890. (9. Kunnalliset lastentarhat yleistyivät, kun vuoden 1936 lastensuojelulaki velvoitti kunnat perustamaan ja ylläpitämään kotikasvatusta tukevia ja täydentäviä laitoksia ja tukemaan vastaavia yksityisiä laitoksia. Sitä ennen lastentarhat olivat saaneet valtionavustusta 3-7-vuotiaiden lasten hoitolaitoksia varten vuoden 1927 lain nojalla. (10. Sota hidasti velvoitteen toteuttamista. Tampereella teetettiin selvitys lastentarhojen tarpeesta vasta sotien jälkeen.

Vielä 1960-luvun alkupuolella hoitolaitosten henkilökunnalle suunniteltiin asunnot työpaikan yhteyteen. Tämä oli tarpeen asuntopulan vuoksi, ja työsuhdeasunnolla houkuteltiin hyviä työntekijöitä. Naispuolisten työntekijöiden oletettiin olevan naimattomia, ja heille suunniteltiin asuntolatyypilliset huoneet, mukavuudet olivat käytävällä. Tehtävän statuksen mukaan määräytyi myös asunnon koko. Johtajaopettajille ja terveysisärisille sekä miehille, esim. talonmiehille, asunto oli tavanomainen yksiö tai kaksio. (11.

Vuonna 1936 valmistunut Viinikan lastentarha on todennäköisesti kaupungin ensimmäinen varta vasten lastentarhaksi suunniteltu rakennus, ja se ajoittuu juuri lastensuojelulain voimaan tuloon. Hirsinen, suorakaiteen muotoinen rakennus on edelleen päiväkotina.

Lamminpään lastenseimi oli Nekalan samaan aikaan rakennettua lastentaloa selvästi pienempi, vain 30 lapselle. Tilat olivat samat kuin Nekalassa, mutta neuvola ei tehty, vaan varattiin laajennusmahdollisuus sitä varten. Laajennusta ei kuitenkaan koskaan tehty. Nekalan kanssa yhteistä on kaksi rapattua, tiilirunkoista siipeä, joista korkea asuinosa oli varattu henkilökunnalle. Molemmissa taloissa oli matalan siiven päädyssä koko päädyn mittainen vilpola päiväunia varten. Myös Lamminpään päiväkoti on ollut viime aikoihin asti päiväkotikäytössä.

Vuonna 1950 Tampereen lastensuojelulautakunnan alaisuudessa oli seitsemän lastenkotia, yksi koulukoti, kuusi lastentarhaa, kahdeksan lastenseimeä ja kolme kesäsiirtolaa. (12. Lastentarhat ja -seimet, kuten Nekalan lastentalo, vastasivat nykyisiä päiväkoteja. Nekalan lastentalo suunniteltiin nimenomaan lapsille, mikä oli kaupungissa melko uutta ja laajemminkin edistyksellistä. Lastentalossa vierailikin alkuaikoina paljon kiinnostuneita ympäri Eurooppaa sekä lisäksi Neuvostoliitosta, Japanista, Brasiliasta ja Yhdysvalloista. (13.

Vasemmalla: 1936, Viinikan lastentalo. Kuvaaja: E.M. Staf.

Oikealla ylhäällä: 2000, Lamminpään päiväkoti. Kuvaaja: Pekka Lepistö.

Oikealla keskellä: 1952, Lapset leikkivät Lamminpään lastentalossa. Kuvaaja: E.M. Staf.

Oikealla alhaalla: 1950, Lamminpään lastenseimi, vilpola. Kuvaaja: E.M. Staf.

Lähde kaikissa kuvissa: Tampereen museoiden kuva-arkisto

9) Ebeneser-Säätiön verkkosivut

10) Wikipedia: Päiväkotitoiminta Suomessa

11) Saarikangas 2002, s. 204

12) Rasila 1992, s. 411

13) Nekalan päiväkodin vieraskirja

Arkkitehdit

1947, Mikael Nordenswan, Bertel Strömmer ja Vilho Kolho

Arkkitehdit Mikael Nordenswan ja Bertel Strömmer Tampereen kaupungin rakennustoimiston arkkitehtiosastolta suunnittelivat rakennuksen kolme vaihtoehtoa. Lupapöytäruudut on allekirjoittanut apulaiskaupunginarkkitehti Vilho Kolho.

Arkkitehti **Robert Mikael Nordenswan** oli suomalainen arkkitehti joka suunnitteli useita kouluja, sairaaloita, kirkko- ja kappelerakennuksia. Hän syntyi Ikaalisissa 7.6.1904 ja kirjoitti ylioppilaaksi Haapamäen yhteiskoulusta 1926. Hän valmistui arkkitehdiksi Teknillisestä korkeakoulusta 1935. Vielä opiskelijana Nordenswan oli työssä Tampereen kaupungin rakennustoimistossa vuodesta 1933. Valmistuttuaan Hän jatkoi arkkitehtina kaupunginarkkitehti Bertel Strömmerin alaisena vuoteen 1949 asti. Vuosina 1949 – 1954 hän työskenteli Rakennushallituksen III piiriarkkitehtina omassa arkkitehtitoimistossa Mikael Nordenswan & Kumppanit ja Hämeen lääninarkkitehtina (14. Vuodesta 1954 Mikael Nordenswan siirtyi Tampereen teknilliseen oppilaitokseen lehtoriksi ja hän toimi vuodesta 1957 saman oppilaitoksen yliopettajana eläkkeelle siirtymiseensä 1969 saakka.

Arkkitehti Nordenswan oli Tampereen kaupungin yleisten töiden lautakunnan varapuheenjohtajan 1954-1961. Hän toimi myös SAFA:n Tampereen jaoston sekä Tampereen teknillisen seuran rakennusjaoston puheenjohtajana. (15.)

14) Helsingin Sanomat 1964.

15) Helsingin Sanomat 1986.

16) Suomen Arkkitehtuurimuseo 2018.

17) Helsingin Sanomat 1988.

Mikael Nordenswan (1904 – 1986)
Lähde: HS Aikakone, Näköislehti
7.6.1964

Bertel Strömmer (1890 – 1962)
Lähde: Arkkitehtiesitys,
arkkitehtimuseo
<http://www.mfa.fi/arkkitehdit>

Vilho Kolho (1891 – 1959)
Lähde: HS Aikakone, Näköislehti
5.2.1961

Bertel Evert Strömmer oli Tampereen kaupunginarkkitehti vuosina 1918-1953. Hän syntyi Ikaalisissa apteekkarin perheeseen vuonna 1890, kirjoitti ylioppilaaksi Tampereen lyseosta 1908 ja valmistui arkkitehdiksi Teknillisestä korkeakoulusta vuonna 1913. Jo opiskeluaikanaan Strömmer työskenteli eri arkkitehtikonttoreissa, mm. Wäinö Gustaf Palmqvistin ja Einar Sjöströmin arkkitehtitoimistossa, missä hän toimi piirtäjänä vuosina 1911-12. Valmistuttuaan Strömmer työskenteli Eliel Saarisen toimistossa (1913-14). Vuosina 1915-18 hän toimi Tampereen kaupunginarkkitehdin Lambert Petterssonin toimistossa arkkitehtina. Samalla Strömmer pääsi työhön Tampereen kaupungin asemakaavatoimikuntaan sihteerinä vuonna 1916. Hän hoiti sihteerin tehtäviä aina vuoteen 1929 saakka..

Vuonna 1918 Strömmer valittiin Tampereen kaupunginarkkitehdin virkaan. Samalla hän perusti oman toimistonsa vuonna 1919. Uransa aikana hän vaikutti Tampereen kaupunkikuvan kehittymiseen suunnitellen uudisrakennuksia, mm. Sähkölaitoksen voima-asemasta (1933) ja Tampereen linja-autoasema (1938), ja laatien monia restaurointisuunnitelmia ja asemakaavoja. Jopa eläkkeelle jäämisensä jälkeen hän jatkoi suunnittelijana omassa toimistossa aina elämänsä loppuun saakka. (16.)

Suunnittelutyön ohella Bertel Strömmer harrasti valokuvausta ja teki opintomatkoja Ruotsiin, Norjaan, Tanskaan, Saksaan, Englantiin ja Italiaan.

Vilho Kolho on syntynyt Keuruulla 5.2.1891 (Helsingin Sanomat, 1951). Hän tuli ylioppilaaksi Vaasan suomalaisesta reaalilyseosta 1908 ja valmistui arkkitehdiksi Teknillisestä korkeakoulusta 1913. Uransa aluksi Kolho työskenteli monta vuotta piirtäjänä ja apulaisena, mm. Vaasan lääninarkkitehdin konttorissa lääninarkkitehti A.W. Stenforssilla, J. Viisteen toimistossa Viipurissa sekä Bertel Strömmerillä yksityisarkkitehtitoimistossaan Tampereella.

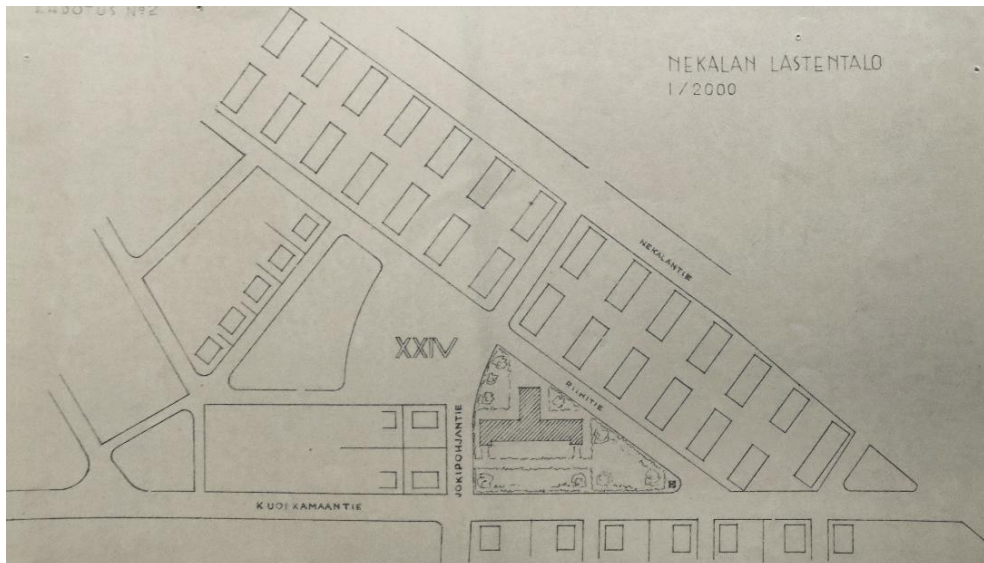
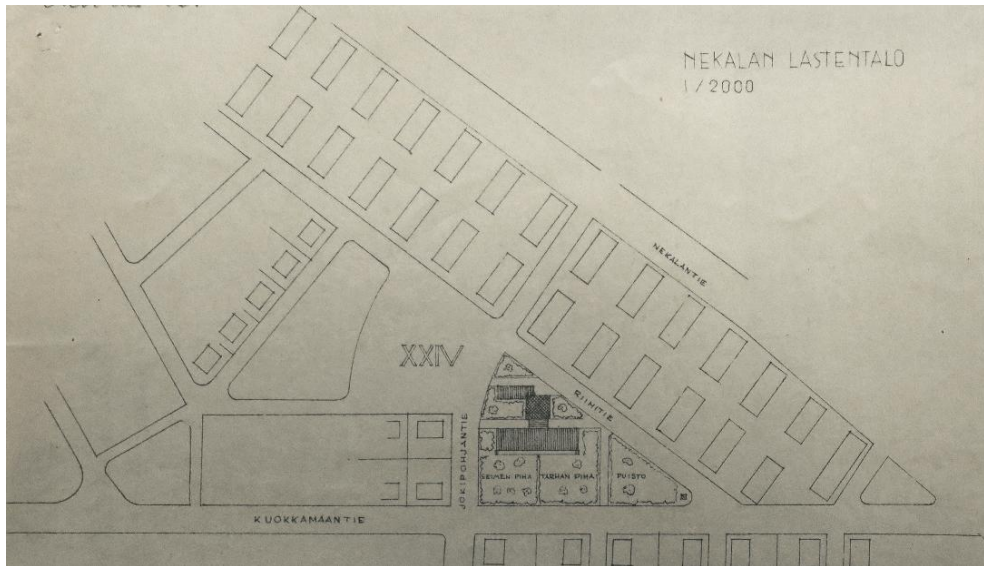
1920-luvulla Tampereen kaupungin valtuusto päätti perustaa apulaiskaupunginarkkitehdin viran. Vuonna 1927 siihen valittiin diplomiarkkitehti Vilho Kolho, joka oli toiminut jo aikaisemmin kaupunginarkkitehdin sijaisena hänen vuosilomiensa ja virkamatkojensa aikana. Kolho hoiti virkaa eläkkeelle jäämiseensä asti vuoteen 1955.

Tampereella Arkkitehti Kolho suunnitteli mm. Pyynikin näkötornin (1929) ja Kaupin kaupunginosan vanhan vesitornin (1928). Apulaiskaupunginarkkitehtina hän vaikutti monipuolisesti Tampereen ulkonäköön ja kehittämiseen.

Arkkitehdin tehtävien lisäksi Vilho Kolho harrasti piirtämistä ja oli mukana Suomen ashram-toiminnassa 60-luvun alusta lähtien. Hän toimi myös Evankeliset ystävät-nimisen hengellisen yhteisön johtokunnassa ja vuodesta 1928 sen aikakauslehden, Armon Sanomien, päätoimittajana. (17.)

Rakennuksen vaiheet

Suunnitteluvaihe

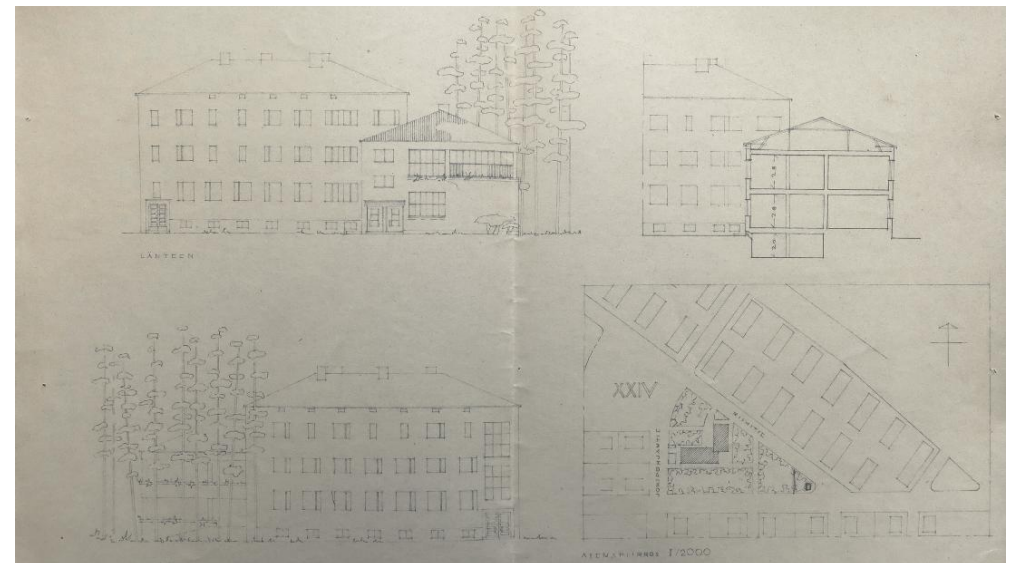
Vasemmalla ylhäällä: 1947, Nekalan lastentalon suunnitteluehdotus 1, asemapiirros
Vasemmalla alla: 1947, Nekalan lastentalon suunnitteluehdotus 2, asemapiirros
Alla: 1947, Nekalan lastentalon suunnitteluehdotus 3, asemapiirros, leikkaus ja julkisivut (toteutettu vaihtoehto)
Lähde: Tampereen kaupunginarkisto

Suunnitelmavaihtoehtoja alettiin työstää jo vuonna 1947. Kolme luonnosehdotusta esitettiin kaupunginvaltuuston kokouksessa 10.3.1948. Vaihtoehtoja olivat suunnitelleet Tampereen kaupungin rakennustoimiston arkkitehtiosastolta arkkitehti Mikael Nordenswan ja Bertel Strömmer. Suunnitteluperiaatteisiin kuulunutta kirjastoa ei ollut missään ehdotuksessa. Ehdotuksista numero 2 vastasi tarpeita parhaiten, mutta luonnos numero 3 oli käytännössä huomattavasti edullisempi paitsi arkkitehtiosaston itsensä, myös lastensuojelulautakunnan mielestä. Suunnittelukilpailustakin puhuttiin, mutta sitä ei katsottu aiheelliseksi. Kaupunginhallitus oli samaa mieltä, ja valtuusto päätti hyväksyä luonnosehdotuksen nro 3 ja 18,6 miljoonan markan kustannusarvion. Lastensuojelulautakunta katsoi, että ehdotus oli arkkitehtonisesti asiallinen, mutta arveli, että suurempi korkeusero olisi sitä tehostanut.

Suunnittelun aikana huomattiin, että rakennus on paalutettava kokonaan, mikä lisäsi kustannuksia. Myös kellarikerros piti laajentaa koko lastentarhasiiven alle.

Sosiaaliministeriön päätös piirustusten vahvistamisesta esitettiin kaupunginhallitukselle 18.1.1950. Lääninlääkäri halusi vielä muutoksia neuvolaan, ja 13.2. kokouksessa piirustuksissa ei ollut enää huomautettavaa. (18. Vuonna 1951 tilattiin seinämaalauksen kilpailun voittaneelta taiteilijalta Matti Petäjältä, ja kaupunginpuutarhurin ehdotus kahlauslammikosta "ympäryspuistoon" hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 15.10.1951. Koristemaalaukset ja taulut ym. taideteokset hankittiin Norrköpingin lahjarahastosta. (19.

18) Tampere 1950 s. 32). 19) Tampere 1951 s. 22

Käytön aikainen historia

Lastentalon rakennuksen kaksi siipeä olivat alusta asti erilaiset: matalampi lastentarhaosa oli kaksikerroksinen ja aumakattoinen. Siinä kiinni oleva, korkea asunto-osa oli ilmeeltään tyyppilinen, harjakattoinen asuinkerrostalo.

Päiväkotiudistukseen asti seimi oli toisessa kerroksessa ja lastentarha ensimmäisessä, ja molemmilla oli oma henkilökunta ja johtaja. Vastaavasti asuntosiiven ylin kerros oli varattu seimien henkilökunnalle ja toinen kerros lastentarhalle. Asuntosiiven ensimmäisessä kerroksessa oli myös lastentarhan keittiö ja neuvolatilat. Seimen vilpolassa nukuttiin päiväunia, mistä syystä siellä oli verhot.

Henkilökuntaan kuului mm. pyykinpesijä, sillä pienet lapset puettiin seimen vaatteisiin ja myös vaipat piti pestä. Myös henkilökunnalla oli aina oltava puhtaat ja siilitetyt esiliinat. (20 Käytävällä oli pyykkikuiilu kellarin pyykkihuoneeseen, josta ne vietiin pesutupaan. Kuiu purettiin vuoden 1993 remontin yhteydessä.

Jo 1960-luvulla henkilökunnan asuntotarve väheni ja tiloihin muutti Hatanpään lastenkoti. Myöhemmin asuntosiipi oli ammattiopiston oppilasasuntolana. Vuoden 1993 remontissa tilat muutettiin yksiöiksi ja kaksioiksi, joita on sen jälkeen käytetty tukiasuntoina. Neuvolatilat muutettiin työterveysasemaksi 1976, ja nykyisin tiloissa toimii kotipalvelu.

20) Anne Liimola

*Ylhäällä oikealla: 1960-luku, Leikkivät kalat –veistos Nekalan lastentalon pihalla. Kuvaaja: E.M. Staf.
Lähde: Tampereen museot.*

*Ylhäällä vasemmalla: 1950-luku, Nekalan lastentalo ja leikkipiha. Kuvaaja: Ensio Kauppila.
Lähde: Tampereen museot.*

*Alla: Päiväkodin siipi ennen vuoden 1983 remonttia.
Lähde: Nekalan päiväkodin arkisto.*

Sisätilat alkuaikoina

Ylhäällä: 1951, Naapurit Viinikasta vierailevat
Keskellä: 1961, Ruuanlaitto keittiössä
Alla: 1961, Lapset leikkivät talon pihalla

Ylhäällä: 1952, Lapset piirtävät.
Alla: 1952, Lapset laulavat. Taustalla seinämaalaus "Satu"
Lähde: Päiväkodin oma arkisto

Rakennukseen on tehty melko vähän tilamuutoksia. Lastentarhan ja seimen pohjapiirustukset päivitettiin vastaamaan toteutettua heti rakennuksen valmistuttua. Vuonna 1993 tehtiin suurimmat tilamuutokset ja korjaukset.

Julkisivuissa on kaksi selvää muutosta:

1. päiväkodin itäpäädyn vilpoloiden kaiteet on korotettu ja kukkalaatikot poistettu 1980 (yläkuva).
2. Päiväkodin toisen länsipäädyn 2. kerroksen parveke on muutettu sisätilaksi 1993 (alakuva).

Muutokset aikajärjestyksessä:

1955: asuntolaosan kellarin talouskellarit muutettiin askarteluhuoneeksi ja puuvarasto perkaushuoneeksi. Lastentarhan II kerroksen eristysruoneeseen tehtiin siivouskomero.

1969: Lastentarhan 1. kerroksen saniteettiilojen vesi- ja viemärijohtojen uusiminen.

1974: Ulkoviemärijohtojen uusimis- ja muutostyöt

1976: Viinikan neuvola muutettiin työterveysasemaksi. Odotustilan ulkoseinän puoli jaettiin kevytrakenteisin väliseinän kolmeen osaan: toimistoksi, vastaanottohuoneeksi ja henkilökunnan sosiaaliiloiksi.

1980: ulkoiluparvekkeiden kaiteiden korotus ja kukkalaatikoiden purku kaiteista.

03/1993: 2. kerroksen lounaiskulmassa oleva parveke muutettiin huoneeksi; kellarissa ja kerroksissa tehtiin väliseinä- ja lvi-muutoksia: rakennukseen asennettiin koneellinen poistoilmatuuletus. *tilakeskus/ RA Jouko Vornanen*

12/1993: Rakennuksen asuntosiivessä tehtiin kellarissa tilajakomuutoksia; 2. ja 3. kerroksen asuntolatilat muutettiin asuinhuoneistoiksi, yksiöiksi ja kaksioiksi. *tilakeskus/ RA Jouko Vornanen*

2014: Ilmanvaihdon perusparannus. Rakennukseen tehtiin täysin koneellinen ilmanvaihto.

Piha:

1992: Leikkivät kalat –veistos palautettiin pihaan.

1996: Huoltopihaan tehtiin jäte- ja polkupyöräkatos.

Muut pihamuutokset ovat aitojen rakentamisia eri aikoina.

Muutoskaaviot

1951 – 2018

Kellari

1947, Kellarin pohjapiirustus pääpiirustuksen sarjasta.
Muutoskaavio päällekkäin
Lähde: Tampereen rakennusvalvonnan arkisto,
<https://tapsa.tampere.fi/>

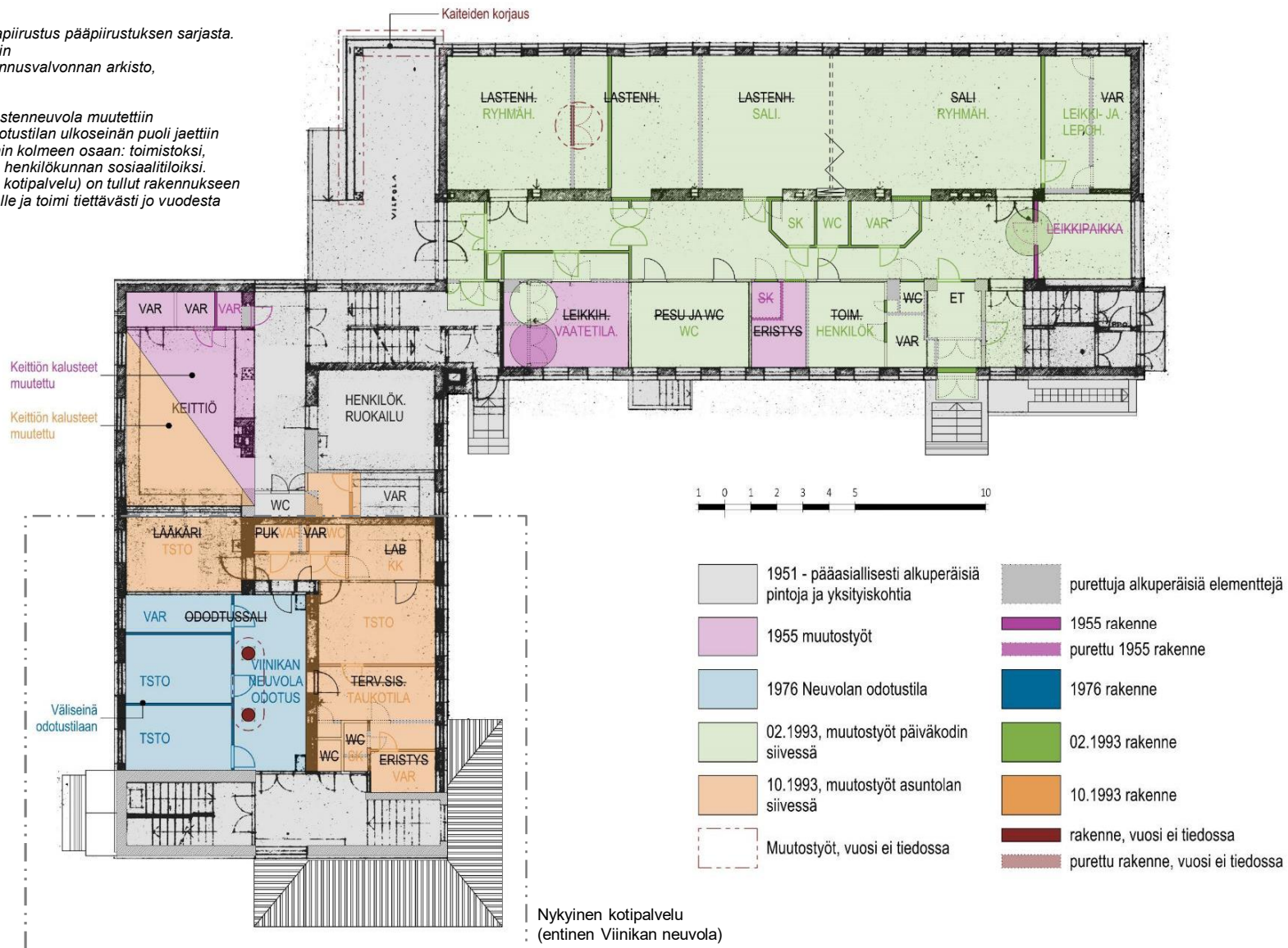

1951 – 2018

1. kerros

1947, 1. kerroksen pohjapiirustus pääpiirustuksen sarjasta. Muutoskaavio päällekkäin
Lähde: Tampereen rakennusvalvonnan arkisto, <https://tapsa.tampere.fi/>

Vuonna 1976 Viinikan lastenneuvola muutettiin työterveysasemaksi. Odotustilan ulkoseinän puoli jaettiin kevytrakenteisin väliseinän kolmeen osaan: toimistoksi, vastaanottohuoneeksi ja henkilökunnan sosiaali-tiloiksi. Aikuisneuvola (nykyinen kotipalvelu) on tullut rakennukseen työterveysaseman paikalle ja toimi tiittävästi jo vuodesta 1988.

1951 – 2018

2. kerros

1947, 2. kerroksen pohjapiirustus pääpiirustuksen sarjasta.
Muutoskaavio päällekkäin
Lähde: Tampereen rakennusvalvonnan arkisto,
<https://tapsa.tampere.fi/>

1951 – 2018

3. kerros

1947. 3. kerroksen pohjapiirustus pääpiirustuksen sarjasta.
Muutoskaavio päällekkäin
Lähde: Tampereen rakennusvalvonnan arkisto,
<https://tapsa.tampere.fi/>

Nykytila

Piha

Pihan materiaalit: ruskea suojahiekka, harmaa kivituhka ja nurmikko.

Paikoin pihan ilme vastaa rakentamisajankohdan väljyyttä ja avoimuutta.

Asuntopiha on erotettu leikkipihasta säleaidalla. Leikkivät kalat –veistos on kiveen pultattuna nurmialueella. Näkymä kaakosta.

Entinen kahluuallas on täytetty ja istutettu pensaille. Näkymä idästä.

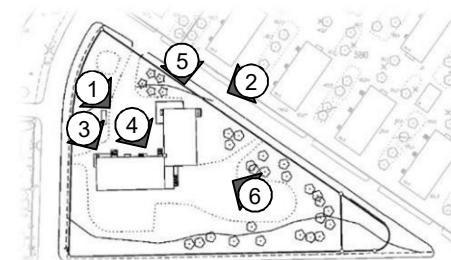
Pihan puusto ja aidat estävät näkymän ulospäin.

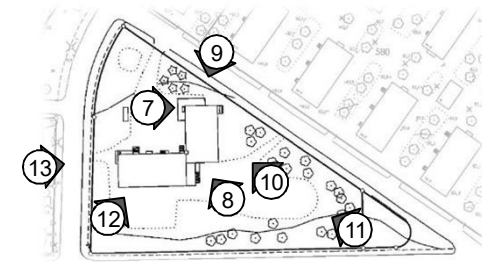

Asuntopiha kaakosta.

Rakennus

Nykyinen ulkoasu ja huoltopiha

Kellari, Päiväkotisiipi

1: Pääasiassa varastotilana nykyisin toimivissa huoneissa on valkoiset seinät (lautamuottiin puhtaaksi valettua betonia tai tiilipintaa). Huoneissa on muovimatto ja muoviset jalkalistat. Kaikissa tiloissa on valkoiseksi maalattu betoninen katto.

2: Kotikeittiö-tilassa lapsille on oma keittiö pienessä mittakaavassa.

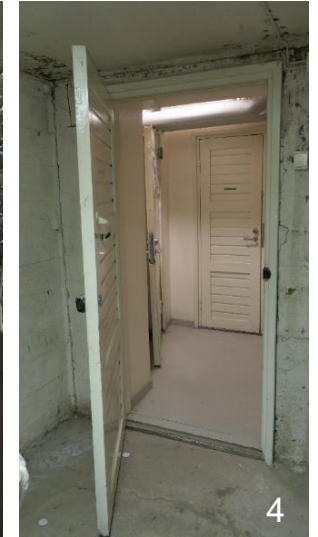
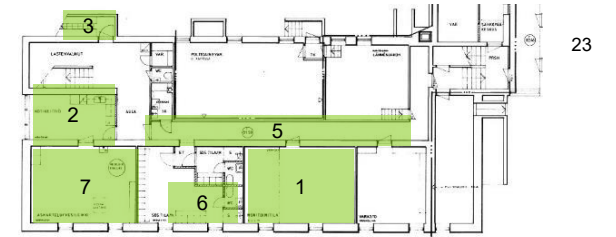
3: Luiska johtaa kellarista huoltopihalle.

4: Entinen perunakellari on ainoa, jossa on betonilattia näkyvässä ja ulkoseinässä sisäpuolella näkyvässä eristävä kevytbetoni-laatta.

5: Käytävällä on puiset jalkalistat: valkoiseksi maalattu jalkalista ja lakattu mattolista. Tiloissa, jossa ei ole suuria muutoksia, ovet ovat alkuperäiset pelliovet.

6: Entinen varasto muutettiin sosiaalitoiloksi v. 1993. Väliseinät tiilestä. Muovimatto, joka nostettu seinille. Osassa tilaa muovilista.

7: Askartelu- ja vesileikkihuoneessa on vedeneristetty lattia.

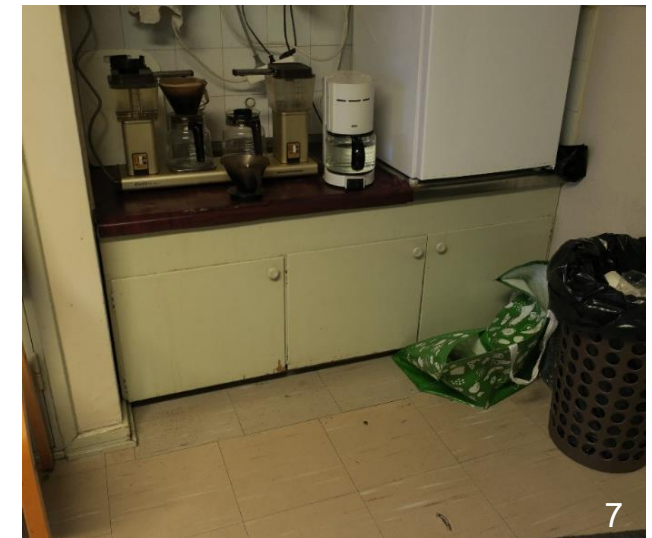
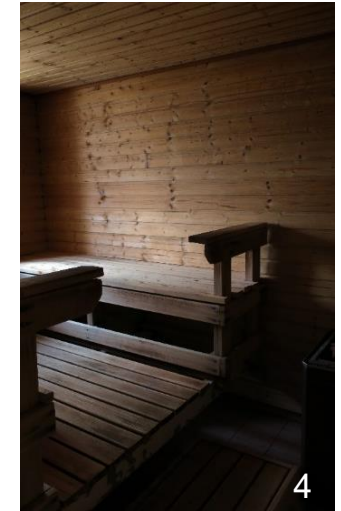
1: Käytävä on alkuperäisessä asussaan, vaikka pintoja on huoltomaalattu. Ovet ovat valtaosin vanhoja peiliovia. Lattia on maalattua betonia, jalkalista on maalattu seinään. Seinissä on rappaus ja valkoinen maali.

2,3,4: Saunatiloissa pintamateriaalit on uusittu.

5: Varastotila on säilynyt myös alkuperäisenä. Irtaimistokoppien ovet vanhoja.

6: Askarteluhuonetta käytetään kerhotilana. Vanhoja kaapistoja (1955) ei ole purettu remontin aikana 1993.

7: Vanhat kiintokalusteet, tiettävästi vuodesta 1955.

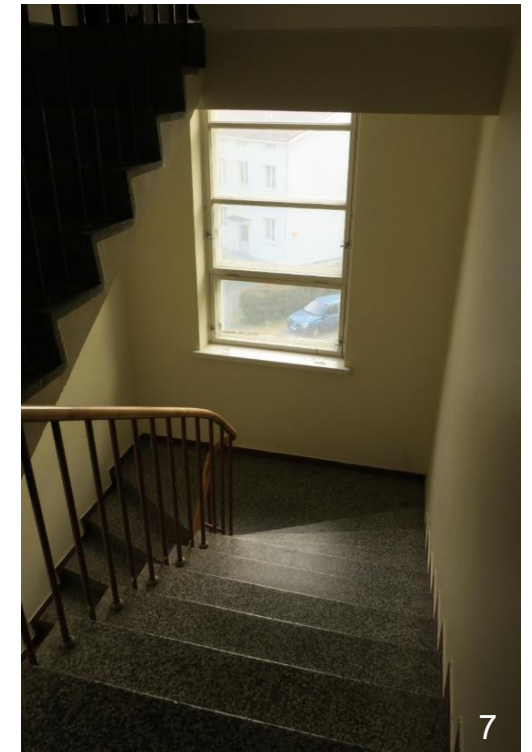
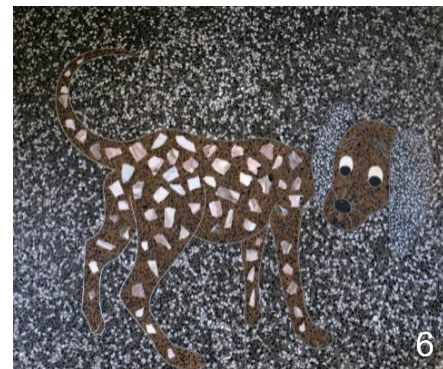
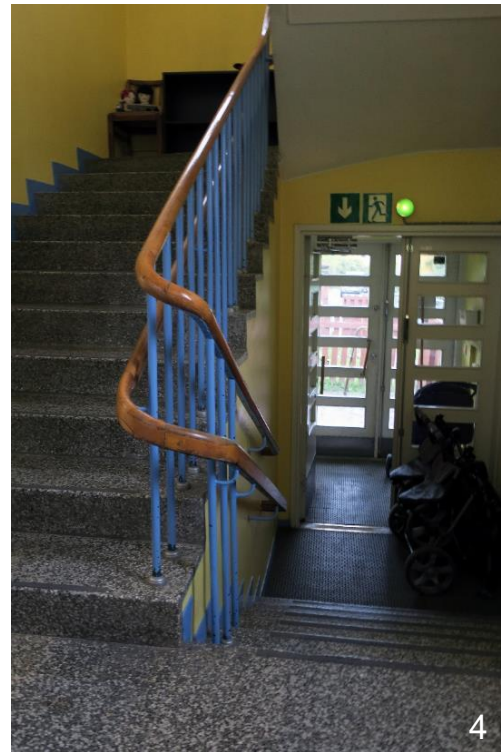
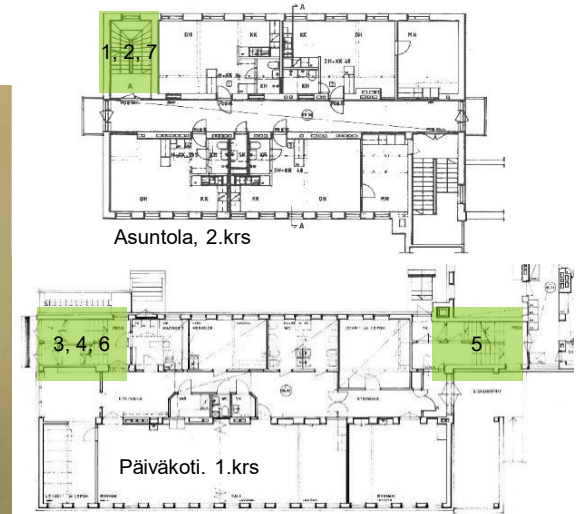
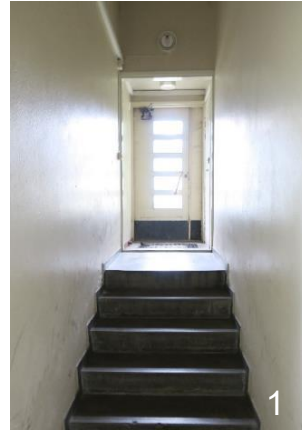

Päiväkodin läntisen porrashuoneen tasanteilla on mosaiikista tehtyjä eläinkuvia.

Päiväkodin porrashuoneiden seinät rapattu ja maalattu kellertäväksi. Asuntosiiven porrashuone vaaleamman keltainen. Kaiteissa vain yksi käsijohte. Porrashuoneissa betoninen jalkalista, väri vaihtelee kaiteen värin mukaan joko sinisenä tai punaisena.

Kaiteet ovat alkuperäisiä pystytankoja, jotka on maalattu joko siniseksi tai punaiseksi. Käsijohteet lakattua koivua, paitsi keskimmäisessä porrashuoneessa, jossa alempi on uusittu muovisena.

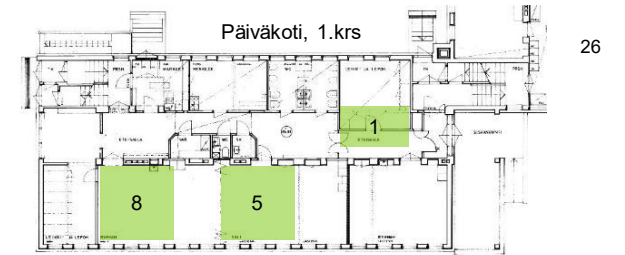
Askelmat ja porrastasanteet ovat mosaiikkibetonia. Kellarikerroksessa lattia on maalattu. Poikkeuksena läntisen päädyn kellarin porrashuone, jonka lattia on päällystetty vinyylilaatoilla.

Päiväkotitilat, huoneet

1: Vuonna 1993 rakennettu väliseinä. Yläosassa ikkunoita.
2, 3: kiintokalusteet ja varusteet, tietyvästi 1950-luvulta
4: Seinään upotettu lasivitriini.
5: suuri sali, jaettu liukuovella kahdeksi huoneeksi. Liuku ovi edelleen paikallaan.
Kuvassa etualalla. Katon puupaneelikatko ei ole alkuperäinen.
6: Seinään upotettu kaappi.

7: 2. kerroksen leikki- ja lepo huone. Kahden huoneen välillä uusi ovi. Upotettuja kiintokalusteita pitkäsuuntaisella väliseinällä.
Seinät ovat saaneet riemunkirjavia sävyjä ja lattiamuovimaton. Jalkalistat alkuperäiset kaikissa päiväkodin huoneissa. Muissa tiloissa on akustiikkalevyt.
8: Alun perin levyseinään tehty maalaus "Satu" on siirretty suuren salin toiselle puolelle.

1, 2, 3: Kotipalvelun tiloissa on säilynyt alkuperäisiä kiintokalusteita ja varusteita.

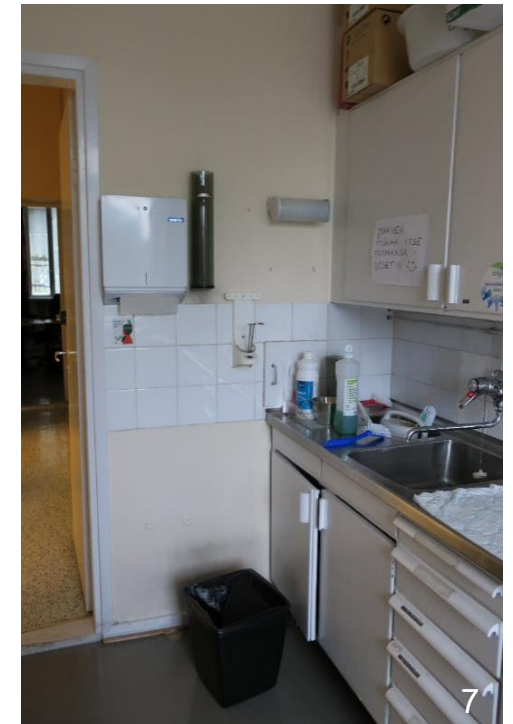
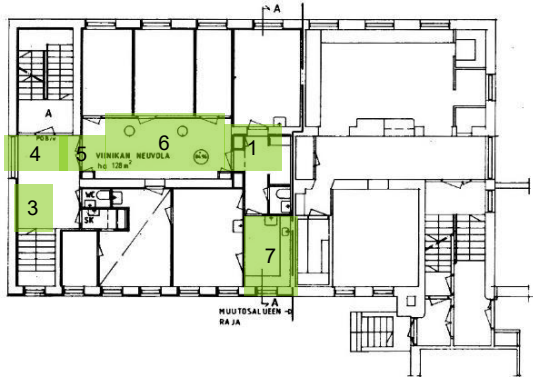
5: Alkuperäinen pääovi on säilytetty.

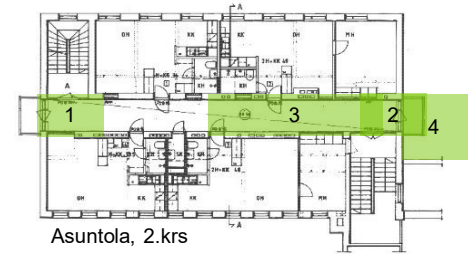
4: Eteistilan lattian mosaiikkiviivat kertovat lastenneuvolan ajasta.

6: Odotustila on jaettu kevyellä väliseinällä 1970-luvulla.

7: keittokomeron kalusteet ovat alkuperäisiä laboratorion kalusteita.

Neuvola, 1.krs

Porrashuoneet	Nykyinen	Alkuperäinen
Lattiat	alkuperäinen	Mosaiikkibetoni
Seinät	alkuperäinen	Rappaus, maalattu keltainen
Katot	alkuperäinen	Rapattu, maalattu valkoinen
Kaiteet	Pystytanko, maalattu siniseksi tai punaiseksi	Pystytanko
Käsijohde	Alkuperäinen Poikkeus siipien välisessä porrashuoneessa alempi kaide on muovia	Lakattua koivua
Päiväkotitilat	Nykyinen	Alkuperäinen
Lattiat	Muovimattoa huoneissa, vinyylilaattoja käytävillä	Kumimarmori (työselilyksen mukaan)
Seinät	Rappas, maalattu Huoneissa erivärejä: keltaista, v.punaista violettia, vihreätä Käytävä: alhaalla vihreä lasikuitutapetti Ylhäällä rappaus, maalattu	Rappaus, maalattu valkoinen
Katot	Akustiikkalevy Lakattu paneeli kahdessa salissa 1. kerroksessa (taittoseinän rajaava tila)	Rapattu, maalattu valkoinen
Ikkunat	alkuperäinen	Puu, valkoinen, sisäänaukeava
Ikkunapenkit	alkuperäinen	Betoni, maalattu valkoinen
Asuntola, käytävä	Nykyinen	Alkuperäinen
Lattiat	Muovimatto, harmaa	
Jalkalistat	Muovilista, harmaa	
Seinät	Rappaus, maalattu valkoinen	
Katot	Alakatto, levy	
Ikkunat	alkuperäinen	Puu, valkoinen, sisäänaukeava
Ikkunapenkit	alkuperäinen	Betoninen, maalattu
Entisen neuvolan tilat	Nykyinen	Alkuperäinen
Lattiat	Vinyylilaattaa käytävällä, Linoleumia tai muovimattoa muissa tiloissa	Kumimarmori (työselilyksen mukaan)
Seinät	Rappaus, maalattu keltainen Väliseinät odotustilassa: kovalevy/kipsilevy, maalattu keltainen	Rappaus, maalattu
Katot	Alakatto, Akustiikkalevy	

Päiväkodin keittiö, asuntosiiپی	Nykyinen	Alkuperäinen
Lattiat	alkuperäinen	Mosaiikkibetoni, maalattu
Seinät	alkuperäinen	Rappaus, maalattu
Katot	alkuperäinen	Rapattu, maalattu
Jalkalista		
Ikkunapenkit		
Kellari, päiväkotisiipi	Nykyinen	Alkuperäinen
Lattiat	muovimatto	Betoni, maalattu (ehkä?)
Seinät	Maalattu, valkoinen	
Katot	Maalattu, valkoinen	
Ikkunat	alkuperäinen	Puu, valkoinen, sisäänaukeava
Ikkunapenkit	alkuperäinen	Betoninen, maalattu
Kellari, asuntosiiپی	Nykyinen	Alkuperäinen
Lattiat	Betoni, maalattu (käytävät) Klinkkerilaatta	Betoni Mosaiikkibetoni (sauna ja pesuhuone)
Jalkalistat	Maalatut	
Seinät	Maalatut	Ei tietoa
Katot	Maalatut	Ei tietoa
Ikkunat	Alkuperäiset	Kaksilasiset puuikkunat
Ikkunapenkit	Maalatut / laatoitetut	Ei tietoa

Rakenne ja rakennusosat

Perustukset ja alapohja

- Rakennus on paalutettu
- Kellarin lattiat ovat 200 mm tiivistetyn soran päälle valettuja betonilaattoja, 60+60 mm. Kattilahuoneessa paksuudet ovat 100+80 mm.

Seinät

- Rakennus on tiilirakenteinen.
- Päiväkotisivessä on kantava sydänseinä ja asuntolaosassa kantavat seinät käytävän molemmin puolin.
- Kotipalvelun tiloissa on muutama betonipilari kantavana rakenteena.

Ulkoseinätyyppi (ulkoa sisälle päin):

1. ulkorappaus
2. 170mm kevytbetoni
3. 300mm tiiliseinä (yhden kiven tiilimuuri)
4. sisärappaus

Väliohjat

1. kerroksen väliohja on laatikkoholvi

Muut väliohjat ovat alalaattapalkistoa, jonka päälle on valettu 60 mm betonilaatta. Väliohjan paksuus on 500 mm.

Yläohja

- Yläohjassa on alalaatta, laudoitus ja sen päälle tehty palopermanto kevytbetoniharkoista ja betonivalusta.

Vesikattorakenteet:

- Päiväkotiosassa saumakatto, umpilaudoitus, aluskermi ja tiilikate
- Asunto-osassa harjakatto, vesikaton rakenne kuten päiväkotiosassa.

Julkisivut

Karkea kolmikerrosrappaus

Sokkeli

Materiaali säästöbetonia, pinta pesubetonilaatoista.

Ikkunat

Ikkunat ovat suurelta osin alkuperäisiä, kaksipuitteisia puuikkunoita. Alkuperäiset ikkunat on jaettu nelikulmioon ja korotetulla osalla ne ovat yksinkertaisempia, ilman jakoa. Ikkunoiden ylityspalkit ovat teräsbetonia.

Julkisivut:

- Karkeaksi rapattu kevytbetonipinta.

Tilalliset ratkaisut:

- Porrastyyppi: suora kaksivartinen porras

Talotekniikka

Ilmanvaihto

Painovoimainen ilmanvaihto muutettiin koneelliseksi poistoilmanvaihdoksi 1993. Järjestelmä muutettiin koneelliseksi tulo- ja poistojärjestelmäksi 2014.

Vesi ja viemärinti

Rakennuksessa on ollut lämmin vesi ja viemäri alusta asti.

Lämmitys

Vesikeskuslämmityksen energialähde on nykyisin kaukolämpö.

Tiedot työselityksistä, piirustuksista ja paikalla havainnoiden.

Rakennus osana ympäristöä

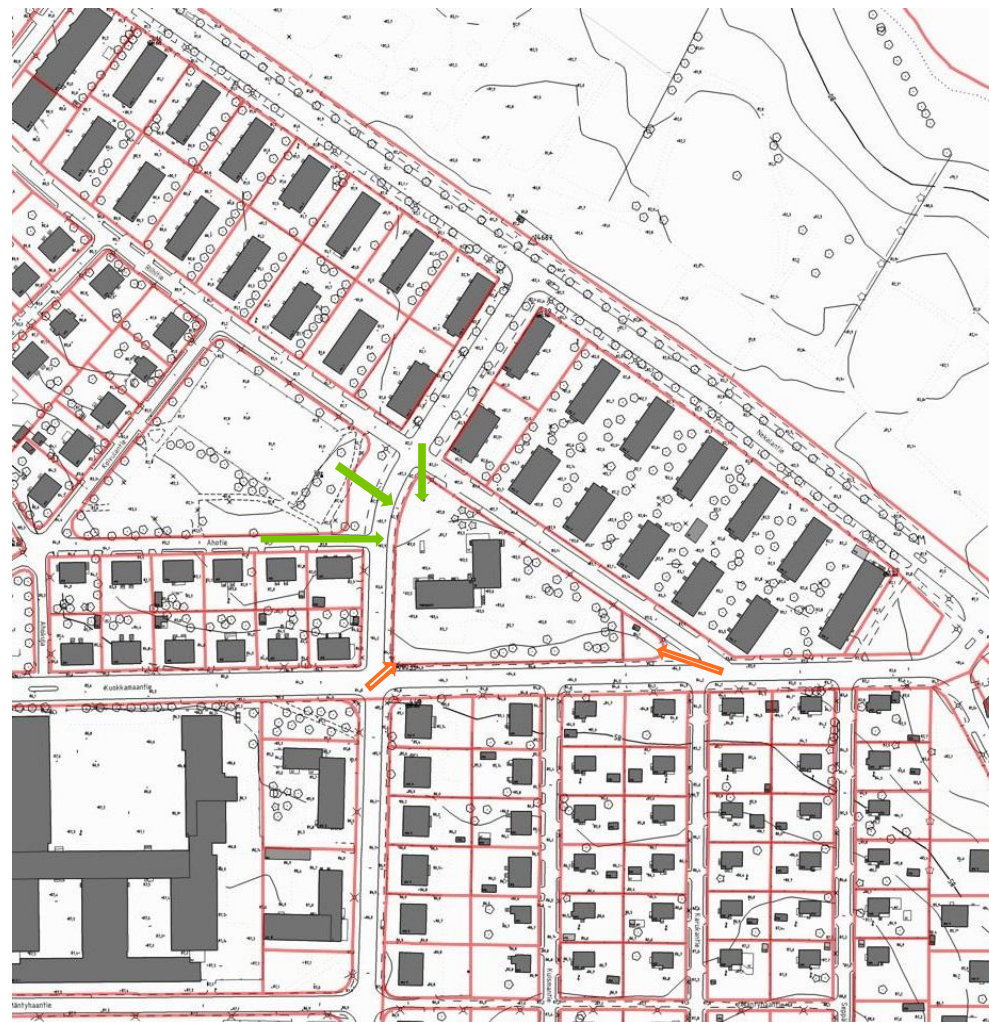
Lastentalo sijaitsee ajallisesti ja arkkitehtonisesti erittäin yhtenäisellä, 1900-luvun alkupuoliskolla rakennetulla alueella. Muutamat julkiset rakennukset erottuvat kokonsa vuoksi ympäristöstä: Nekalan koulu, jonka suunnitellut Bertel Strömmer 1932, sekä vähän etäämpänä Yrjö Vaskisen suunnittelema Viinikan kirkko samoin vuodelta 1932. Strömmer oli mukana myös Lastentalon suunnittelussa. Aivan Lastentalon lähiympäristön asuinrakennuskanta on valmistunut 1948.

Nykyisellään lastentalo on edelleen Riihipuiston ja Ahotien suunnasta katsoen alueen maamerkinä. Korkea pensasaita ja puusto peittää näkyvyyden lounaasta ja suureksi osaksi myös idästä saapuessa.

Ylhäällä: Ilmakuva kohteesta
Lähde: Bing Maps,
<https://www.bing.com/maps>

Alla: Panoraama
Lähde: Kohdekäynti

- Tärkeä näkymä
- Tärkeä näkymä, joka tulee avata

Ylhäällä: Näkymä Riihipuistosta.

Alla: Näkymä Riihitieltä koillisesta.

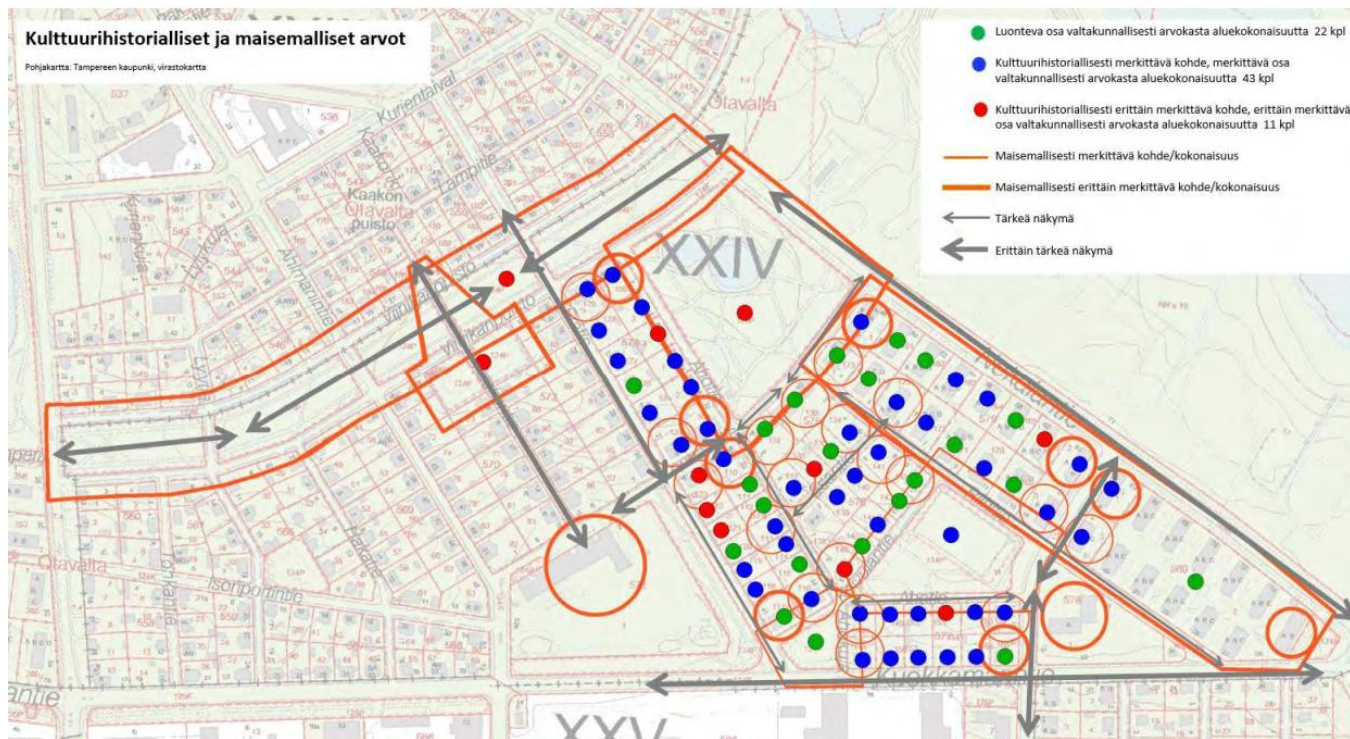

Aikaisemmat selvitykset

Vuonna 2017 valmistui Nekalan korttelien 573-377 ja 579-580 sekä puistojen rakennetun kulttuuriympäristön inventointi. Lastentalon tontti ei varsinaisesti kuulunut Pirkanmaan maakuntamuseon selvitykseen, mutta se on otettu huomioon alueen luonnollisena osana maisemallisessa tarkastelussa.

Inventoinnissa Nekalan lastentalo on merkitty maisemallisesti erittäin merkittäväksi kohteeksi.

Lähde: Hinnerichsen 2017, s. 36.

Historialliset arvot

Lastentalo kertoo osaltaan Tampereen kaupungin sodanjälkeisen lastensuojelun tavoitteista ja kunnallisten päiväkotien historian alkuvaiheista. Lapsille suunniteltu rakennus oli omana aikanaan harvinaisuus ja laajaa kiinnostusta herättävä. Alkuperäinen henkilökunnan asuinosa edusti aikansa käsitystä naisten työssäkäynnistä: naimattomat naiset asuivat työpaikkansa yhteydessä, ja avioituessaan muuttivat pois. Asunnot olivat asuntolahuoneita yhteisine pesutiloineen ja keittiöineen kaikilla muilla paitsi talonmiehellä, jolla oli oma, tavallinen asunto, ja huoneen koko vaihteli työntekijän statuksen mukaan. Tätä jaottelua ei asuintilojen remontin jälkeen enää ole näkyvissä. Lastentarha- ja seimikäytöstä kertovat itäpäädyn avoimet nukutusparvekkeet ja porrashuoneiden mosaiikkibetonilattioihin tehdyt eläinhahmot. Asunto-osan ja lastentarhaosan yhdistelmä on rakennusajalleen tyypillinen.

Rakennuksella on sosiaalishistoriallista merkitystä.

Rakennushistorialliset arvot

Nekalan lastentalo edustaa alun perin funktionalismin periaatteita: rakennus on sijoitettu tontin keskelle vapaasti, ympäristö on vihreä ja valoisa. Ulkotilan avoimuus ja virtaavuus eivät nykyisen korkean pensasaidan ja puuaitojen vuoksi enää toteudu aivan suunnitellulla tavalla. Avoimuutta on mahdollista palauttaa puita ja pensaita karsimalla ja aitamateriaalia muuttamalla.

Arkkitehtonisesti rakennus on tyypillinen 1950-luvun rakennus: molemmat siivet ovat yksinkertaisia, suorakaiteen muotoisia ja karkeasti roiskerapattuja ja sokkeli on pesubetonipintainen. Siipien kattomuodot ja kattomateriaalit vastaavat alkuperäistä. Asuinosan pinnakaiteiset ulokeparvekkeet, alkuperäiset puuikkunat ja puu-lasiovet ovat ajalle tyypillisiä. Pinnakaiteiden sahanterämalli on tälle rakennukselle ominainen. Lastentarhakäytöstä kertovat itäpäädyn avoimet nukutusparvekkeet ja porrashuoneiden mosaiikkibetonilattioihin tehdyt eläinhahmot. Rakennuksen kertovuus on hyvä; nykyisinkin kaikki tilat ovat edelleen jokseenkin alkuperäistä vastaavassa käytössä.

Ympäristöarvot

Nekalan Lastentalo kuuluu yleiskaavan 2040 mukaan valtakunnallisesti arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön "Viinikka ja Nekala pientaloalueet". Rakennus sijaitsee em. alueen kaakkoisosassa ja merkitsee tontteineen alueen kulman Kuokkamaan tien ja Jokipohjantien risteyksessä maisemallisesti keskeisenä. Idän suunnasta Lastentalo on yhä 1940-luvun lopulla rakennetun pientaloalueen merkinä. Tontin muoto ja rakennuksen ulkoasu ovat selvästi julkisen rakennuksen. Lastentalolla on merkitystä osana ajallisesti yhtenäistä pientaloaluetta sinne jo ensimmäisessä asemakaavassa suunnitellun julkisen rakennuksen osalta.

Ulkoasu on säilynyt hyvin rakennusaikaisessa asussaan, kuten myös kaikki porrashuoneet.

Entinen neuvola, joka on nykyisin kotipalvelun käytössä, on tiloista parhaiten säilynyt: tilajako on paria levyvälisenä lukuun ottamatta alkuperäinen. Ikkunoiden ja ovien lisäksi kiinteitä komeroita ja naulakoita on edelleen käytössä, samoin kuin valokytкимиä ja pistorasioita rakennusajalta.

Keittiötilat on keittiökalusteiden osalta uusittu, mutta tilajako ja esim. kylmiö ennallaan.

Päiväkotiivessä lattiamateriaaleja on muutettu, ja tiloja on järjestelty tarpeen mukaan uudelleen. Ikkunat ja valtaosa ovista ovat alkuperäisiä.

Verkkoaidan ja porttien tolpat ovat alkuperäisiä

Toimenpidesuosituksia

Rakennuksen uuden käytön tulisi mahdollistaa koko rakennuksen säilyminen ominaispiirteineen.

Rakennuksen maisemallisesti keskeinen asema ja vastaavasti näkyvyys tontilta ympäristöön tulisi palauttaa puustoa harventamalla ja aitoja korjaamalla. Rakennuksen purkaminen köyhdyttäisi ajallisesti yhtenäisen alueen ilmettä.

Mahdollisia uusi käyttötarkoituksia

Toimeksiantoon kuului pohdinta rakennuksen ja / tai tontin uudesta käytöstä.

Kaikki tarkoitukset edellyttävät esteettömyyden parantamista. Rakennuksen huoltopihan nurkkaan voi sijoittaa ulkopuolisen hissien, joka palvelee molempia osia. Senioritalokäytössä voisi hyödyntää nykyistä laitoskeittiötä ja vilpaloita. Hoivakoti edellyttäisi rakennuksen sprinklausta. Kerrosastointi täytyy joko nykyisellään tai suojalevytyksellä, mutta porrashuoneisiin vievien ovien palonkestävyyttä on parannettava. Ravintolakäyttö, pitopalvelutoiminnot tai toimistotilat ovat myös mahdollisia. Päiväkotiosan kosteusvaurioitunut kellari voi olla viisasta jättää kokonaan käyttämättä.

Asuinosan huoneistot toimivat edelleen hyvin asuinkäytössä. Kotipalvelun tiloja voi käyttää toimistona tai liiketilana.

Mikäli rakennuksen kokonaan säilyttäminen ei ole mahdollista, Kuokkamaantien varteen voinee ajatella selkeitä, suorakaiteen muotoisia pientaloja suoraan rivin ympäristön mallin mukaan.

Painetut lähteet

1. Helsingin Sanomat. (7. kesäkuuta 1964). HS, s. 10.
2. Helsingin Sanomat. (5. helmikuuta 1951). HS, s. 3.
3. Helsingin Sanomat. (5. helmikuuta 1961). HS, s. 10.
4. Helsingin Sanomat. (19. helmikuuta 1986). HS, s. 14.
5. Helsingin Sanomat. (23. syyskuuta 1988). HS, s. 20.
6. Kanerva, Unto, Messukylän historia. 2, Kaupunkiasutus valloittamassa Messukylää. Tampere 1967.
7. Maasilta, Mari, Viinikka-Nekala. Pula-aikaa ja puutaloja. Tampere 1997 (Näköispainos 2015)
8. Rasila, Viljo, Tampereen historia 4. vuodesta 1944 vuoteen 1990. Tampere 1992.
9. Saarikangas, Kirsi. Asunnon muodonmuutoksia. Puhtauden estetiikka ja sukupuoli modernissa arkkitehtuurissa. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki 2002.
10. Tampere 1945. Kertomus Tampereen kaupungin kunnallishallinnosta vuonna 1944 II.
11. Tampere 1946. Kertomus Tampereen kaupungin kunnallishallinnosta vuonna 1945 II.
12. Tampere 1947. Kertomus Tampereen kaupungin kunnallishallinnosta vuonna 1946 II.
13. Tampere 1949. Kertomus Tampereen kaupungin kunnallishallinnosta vuonna 1948 I. Kaupunginvaltuuston kertomus ja talousarviovuonna 1948.
14. Tampere 1950. Kertomus Tampereen kaupungin kunnallishallinnosta vuonna 1949 I. Kaupunginvaltuuston kertomus ja talousarvio vuonna 1949.
15. Tampere 1951. Kertomus Tampereen kaupungin kunnallishallinnosta vuonna 1950 II.
16. Tampere 1952. Kertomus Tampereen kaupungin kunnallishallinnosta vuonna 1951 II.
17. Tampere 1953. Kertomus Tampereen kaupungin kunnallishallinnosta vuonna 1952 I. Valtuuston kertomus. Talousarvio.
18. Tampere 1956. Kertomus Tampereen kaupungin kunnallishallinnosta vuonna 1955 II.

Suulliset lähteet

1. Lehmuskenttä, Iiris. Nekalan päiväkodin johtaja 1988-2015
2. Liimola, Anne. Nekalan päiväkodin johtaja.

Painamattomat lähteet

1. Hakula, A. (2016). *Normaalikoulun laajennuksen ja uuden päiväkodin asemakaavan No 8577. Rakennetun ympäristön selvitys*. Tampere: Arkkitehdit MY.
2. Hinnerichsen, M. (2017). *Nekalan korttelien 573–577 ja 579–580 sekä puistojen rakennetun kulttuuriympäristön inventointi*. Tampere: Pirkanmaan maakuntamuseo.
3. Huusko, A.-K. (1997). *1997, Bertel Strömmer ja Tampereen kaupunginarkkitehdin toimi vuosina 1918-1939. Pro gradu -tutkielma*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston taidehistorian laitos.
4. Kalliosaari, K. (15. toukokuuta 2018). Nekalan koulu tyhjenee lopullisesti Tampereella – Vanhan rakennuksen kohtalo on yhä avoin. *Aamulehti*.
5. Keskinen, J.; & Peltola, J. (20. syyskuuta 2018). *Bertel Evert Strömmer (1890-1962)*. Noudettu osoitteesta <http://www15.uta.fi/>: <http://www15.uta.fi/koskivoimaa/henkilot/strommer.htm>
6. Lackström, A. (20. syyskuuta 2018). *Sosiaali- ja terveydenhuolto Tampereella 1940-1960*. Noudettu osoitteesta <http://www15.uta.fi/>: <http://www15.uta.fi/koskivoimaa/arki/1940-60/sosiaali.htm>
7. *Nekala*. (20. syyskuuta 2018). Noudettu osoitteesta <http://www.wikiwand.com/>: <http://www.wikiwand.com/fi/Nekala>
8. Seppänen, J.; & Lund, M. (2009). *VI-66-142 AMURIN KOULUN RAKENNUSKULTTUURISELVITYS*. Tampere: Tampereen kaupunki suunnittelupalvelut.
9. Suomen arkkitehtuurimuseo. (20. syyskuuta 2018). *Bertel Strömmer*. Noudettu osoitteesta <http://www.mfa.fi/>: <http://www.mfa.fi/arkkitehtiesittely?apid=16122758>
10. Tampereen kaupungin yleiskaavaosasto. (1988). *Tampereen yleiskaavoituksen vaiheita 1944-1988*. Tampere: Yleiskaavaosasto.

Arkistolähteet

Nekalan päiväkodin arkisto
Tampereen kaupunginarkisto
Tampereen rakennusvalvonnan arkisto
Tampereen tilakeskuksen arkisto

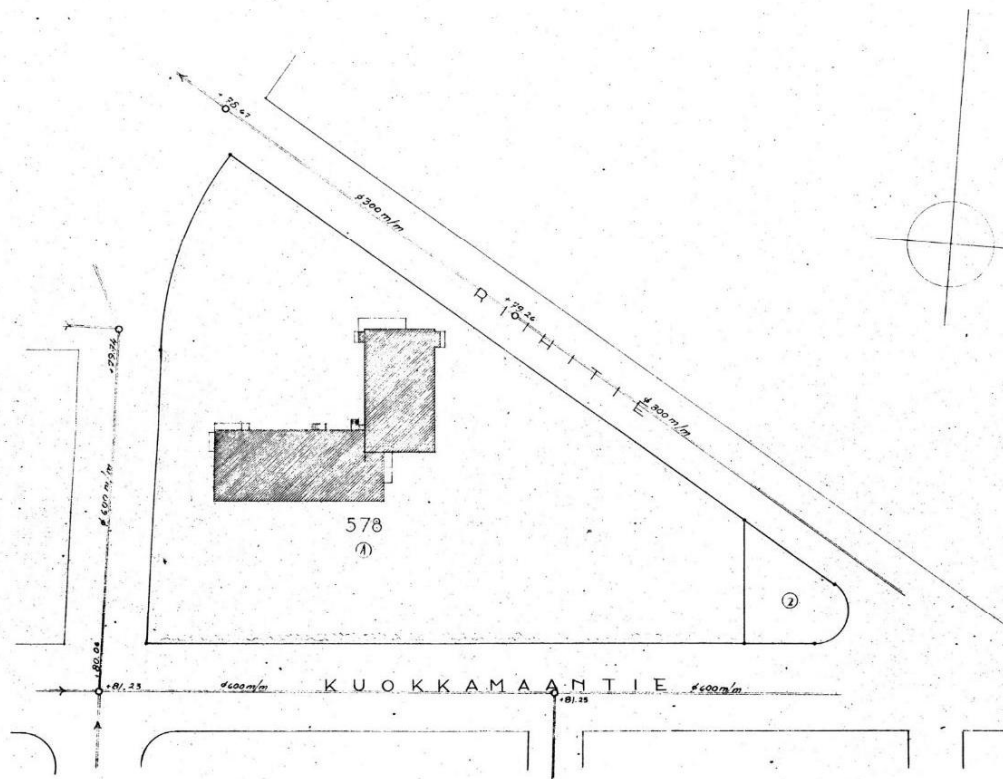
www.kuvakioelmat.fi, www.finna.fi
Museoviraston kuvakokoelmat
Tampereen museoiden kuvakokoelmat
Museokeskuksen Vapriikki kuvakokoelmat

<https://kartat.tampere.fi/oskari>
Tampereen kaupungin karttapalvelu

<https://tapsa.tampere.fi/>
Tampereen kaupungin rakennusvalvonnan digitoitu arkisto

<https://astia.narc.fi>
Suomen Kansallisarkisto

NEKALAN LASTENTALO
 TONTTI N:o I KORTTELI N:o 279 XXIV KAUP OJA

ASEMAPIIRROS
 1:500

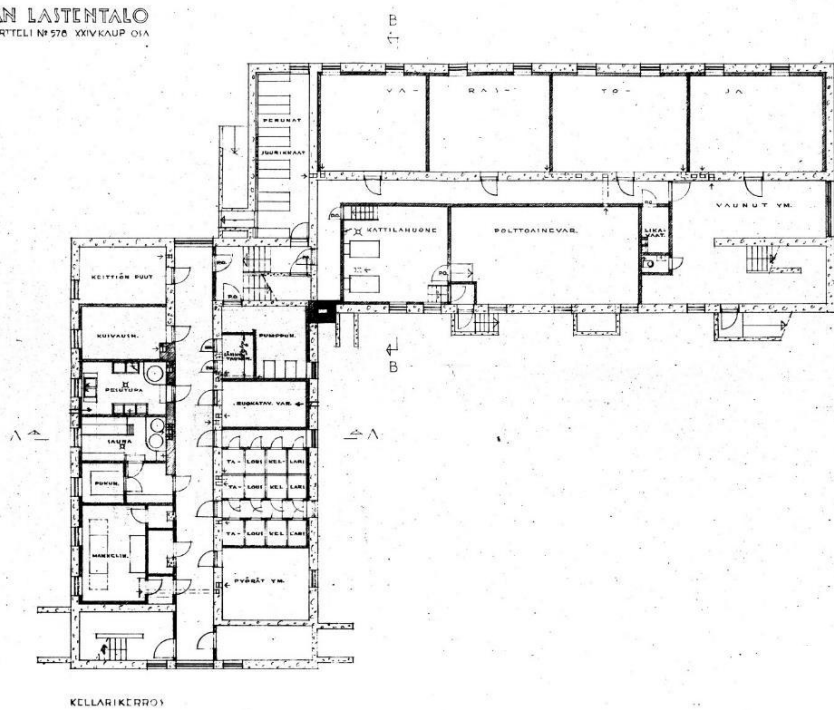
TAMPEREELLA KEISÄK, 1949.
 TAMPEREEN KAUPUNGIN
 RAKENNUSTOIMISTO
 ARKKITEHTIOSASTO
 Vilho Valko

91 16325

1949, Pienennös alkuperäisestä asemapiirroksesta.

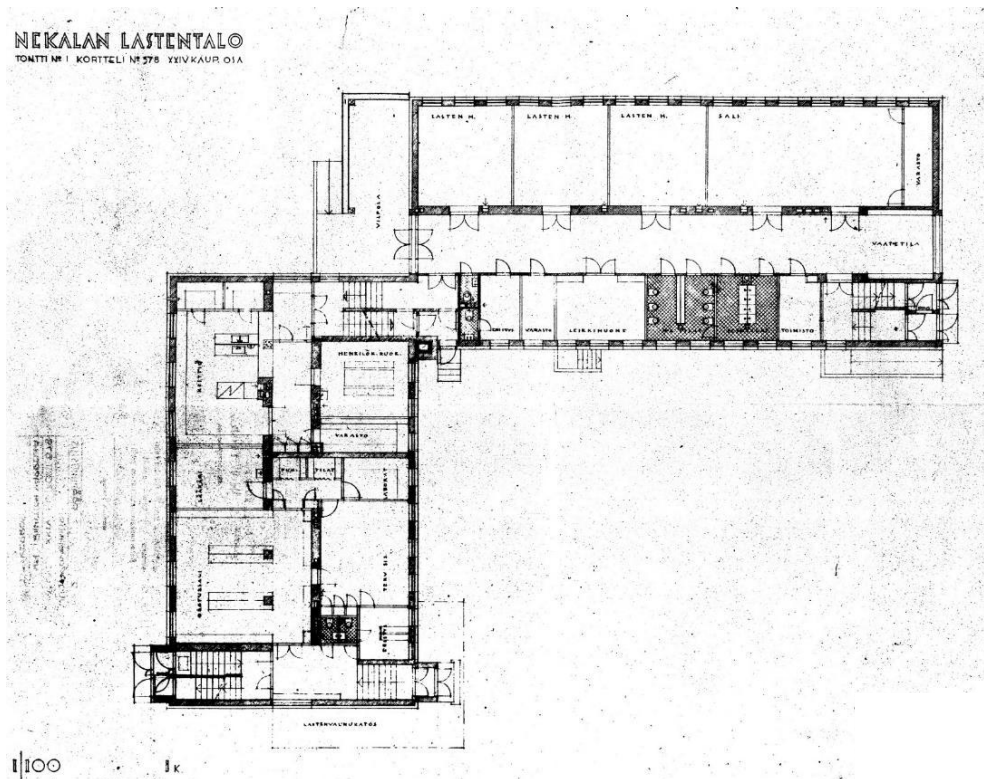
Lähde: Tampereen rakennusvalvonnan arkisto, <https://tapsa.tampere.fi/>

NEKALAN LASTENTALO
TONTTI N° 1 KORITELI N° 578 XIIVKAUP OIA

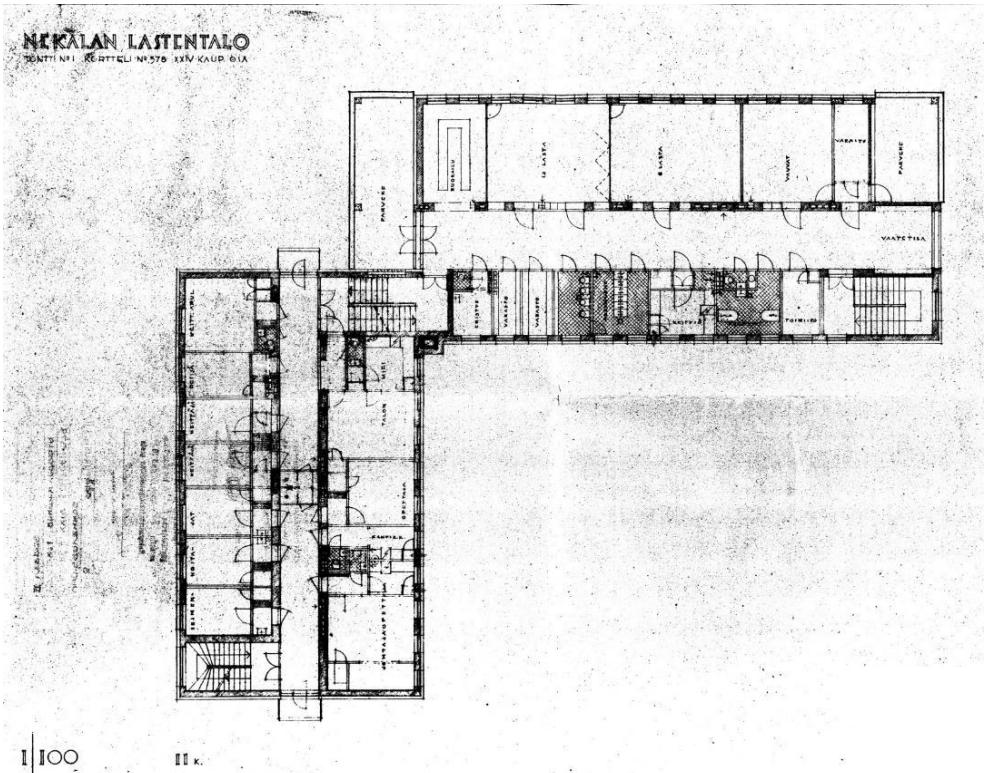

1949, Pienennös alkuperäisestä kellarin pohjapiirustuksesta.
Lähde: Tampereen rakennusvalvonnan arkisto, <https://tapsa.tampere.fi/>

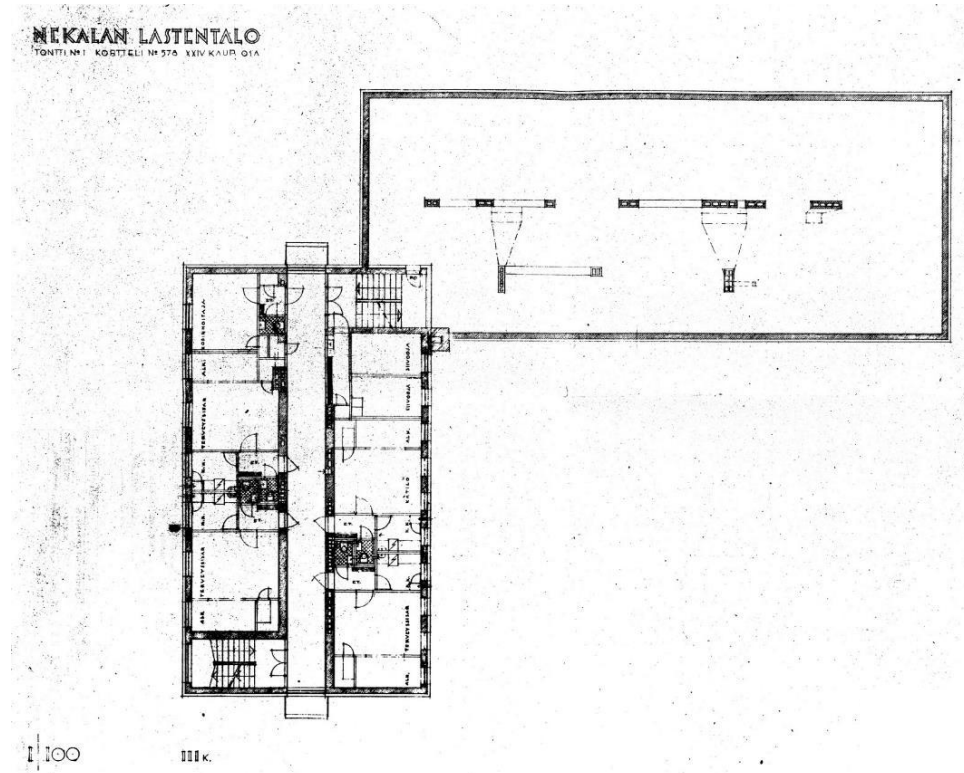
NEKALAN LASTENTALO
TONTTI N° 1 KORITELI N° 578 XIIVKAUP OIA

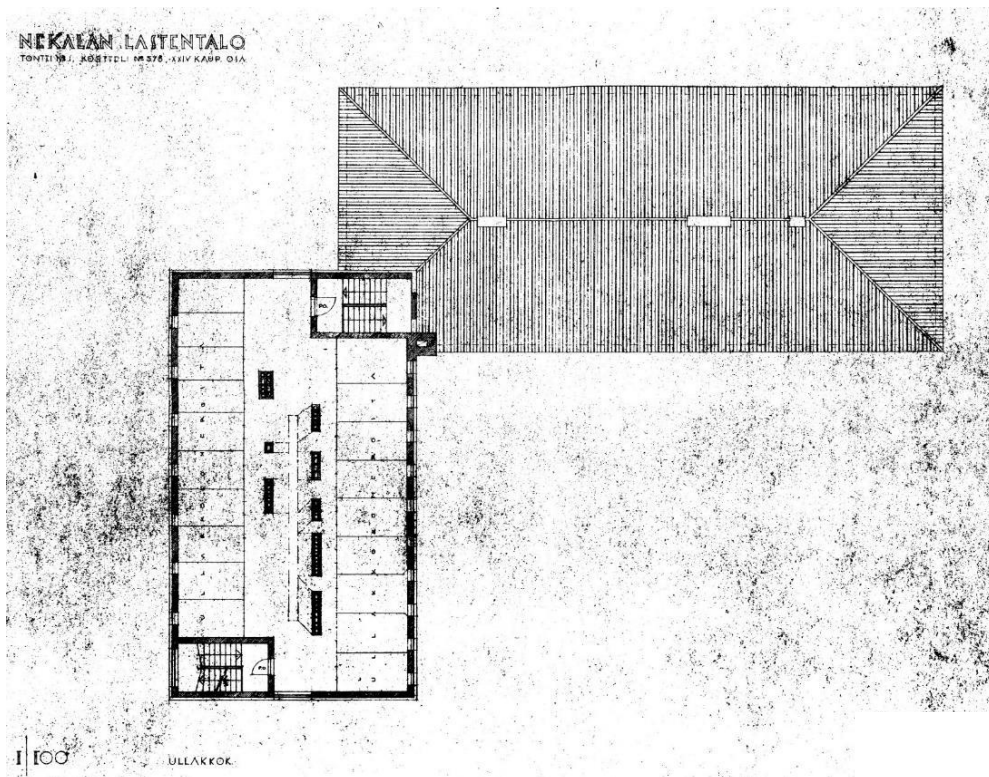
1949, Pienennös alkuperäisestä 1. kerroksen pohjapiirustuksesta.
Lähde: Tampereen rakennusvalvonnan arkisto, <https://tapsa.tampere.fi/>

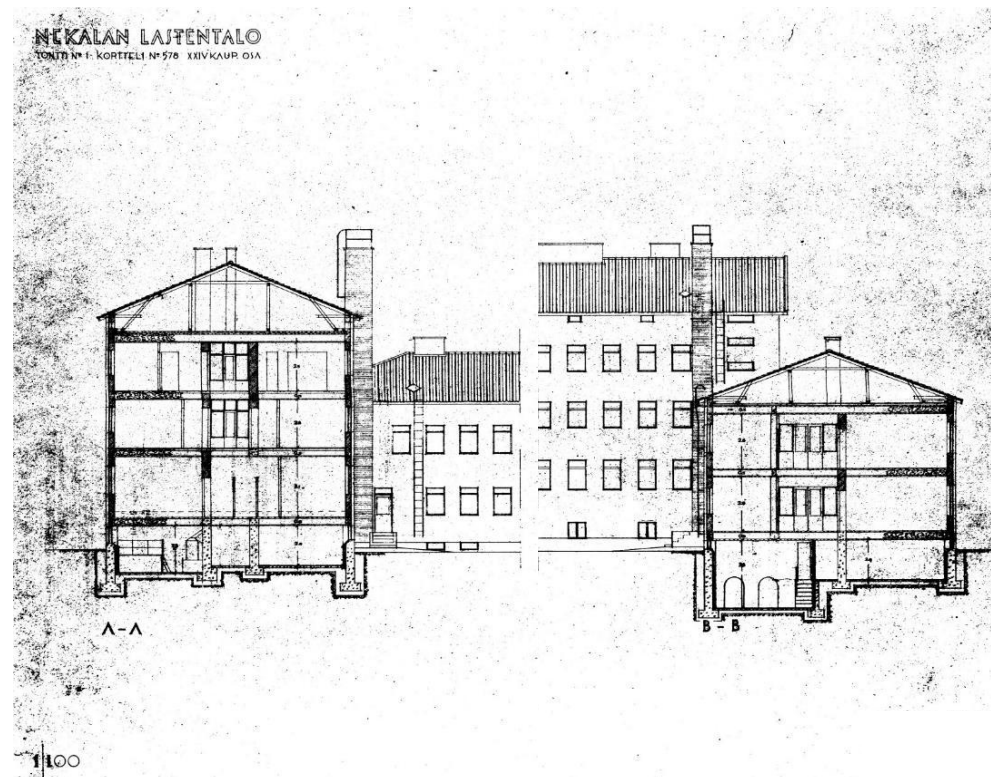
1949, Pienennös alkuperäisestä 2.kerroksen pohjapiirustuksesta.
Lähde: Tampereen rakennusvalvonnan arkisto, <https://tapsa.tampere.fi/>

1949, Pienennös alkuperäisestä 3. kerroksen pohjapiirustuksesta.
Lähde: Tampereen rakennusvalvonnan arkisto, <https://tapsa.tampere.fi/>

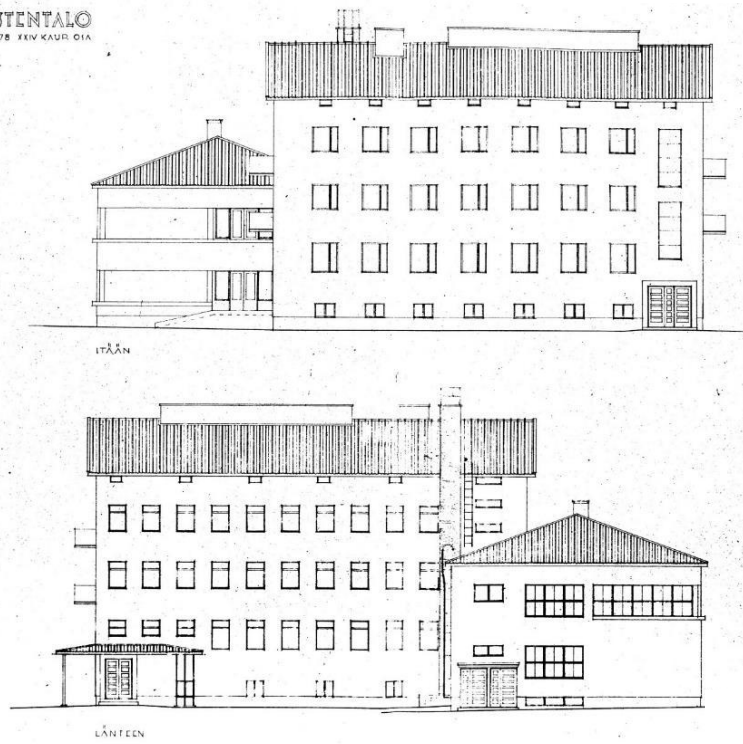

1949, Pienennös alkuperäisestä ullakkokerroksen pohjapiirustuksesta.
Lähde: Tampereen rakennusvalvonnan arkisto, <https://tapsa.tampere.fi/>

1949, Pienennös alkuperäisistä leikkauspiirustuksista.
Lähde: Tampereen rakennusvalvonnan arkisto, <https://tapsa.tampere.fi/>

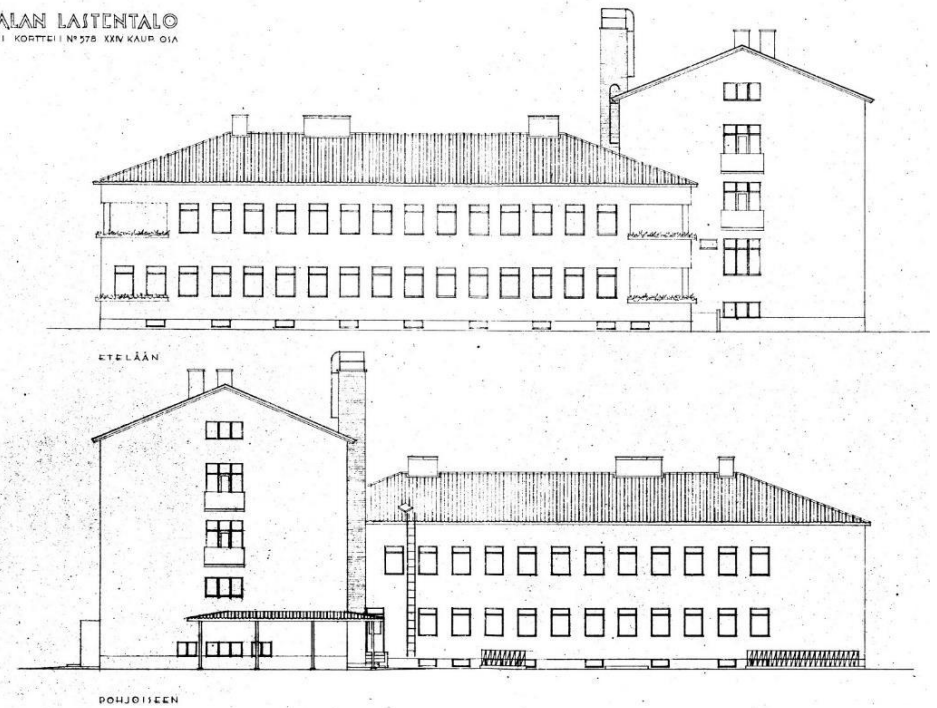
NEKALAN LASTENTALO
TONTTI N° 1 KORTTELI N° 578 XXV KAUP. OJA

1:100

1949, Pienennös alkuperäisestä julkisivupiirustuksesta itään ja länteen.
Lähde: Tampereen rakennusvalvonnan arkisto, <https://tapsa.tampere.fi/>

NEKALAN LASTENTALO
TONTTI N° 1 KORTTELI N° 578 XXV KAUP. OJA

1:100

1949, Pienennös alkuperäisestä julkisivupiirustuksesta etelään ja pohjoiseen.
Lähde: Tampereen rakennusvalvonnan arkisto, <https://tapsa.tampere.fi/>